PLANT RESEARCH INTERNATIONAL

Hoe kan Landbouw & Zorg zich regionaal organiseren

Beschrijving van regionale initiatieven Landbouw & Zorg

Discussie over regionale ondersteuningsstructuur Landbouw & Zorg

Werkgroep 'Regionale ondersteuning en inbedding'
Versterking en Innovatie Project Landbouw & Zorg
Redactie: Ina Kattenbroek & Jan Hassink

ZonMw
ZonMw ondersteunt

Rapport 72

WAGENINGEN UR

PLANT RESEARCH INTERNATIONAL

Hoe kan Landbouw & Zorg zich regionaal organiseren

Beschrijving van regionale initiatieven Landbouw & Zorg

Discussie over regionale ondersteuningsstructuur Landbouw & Zorg

Werkgroep 'Regionale ondersteuning en inbedding'

Versterking en Innovatie Project Landbouw & Zorg

Redactie: Ina Kattenbroek & Jan Hassink

Plant Research International B.V., Wageningen
oktober 2003

Rapport 72

WAGENINGEN UR

© 2003 Wageningen, Plant Research International B.V.
Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Plant Research International B.V.

Exemplaren van dit rapport kunnen bij de (eerste) auteur worden besteld. Bij toezending wordt een factuur toegevoegd; de kosten (incl. verzend- en administratiekosten) bedragen € 15 per exemplaar.

Plant Research International B.V.

Adres : Droevendaalsesteeg 1, Wageningen
: Postbus 16, 6700 AA Wageningen
Tel. : 0317 - 47 70 00
Fax : 0317 - 41 80 94
E-mail : postkamer.pri@wur.nl
Internet : http://www.plant.wageningen-ur.nl

Leden van de werkgroep 'regionale ondersteuning en inbedding'

- Jaap Schouls, Vereniging van Zorgboeren (voorzitter)
- Bas Breman - Eric de Zeeuw, project Landbouw & Zorg Gelderland
- Edward van Dalen, GGZ instelling De Grote Rivieren
- Gerard Kolkman, Alterra
- Hanneke Meester, Stimuland
- Gert Penninx, provinciaal platform Landbouw & Zorg provincie Noord-Brabant, bestuurslid Stichting Landbouw & Zorg
- Ysbrand Snoeij, adviesbureau Landschap

Vanuit VIP wordt de werkgroep ondersteund door Ina Kattenbroek en Jan Hassink van Plant Research International.

Versterking en Innovatie Project Landbouw & Zorg (VIP)

Wat is VIP?
VIP is bedoeld om de ontwikkeling en professionalisering van landbouw & zorg te ondersteunen. Concreet gebeurt dat door bestaande kennis en ervaringen te verzamelen, toegankelijk te maken en partijen te ondersteunen bij het verder ontwikkelen van het veld van landbouw & zorg.

In het project werken drie organisaties nauw samen:
- Plant Research International (onderdeel van Wageningen Universiteit en Research Centrum)
- Trimbos-instituut (een kenniscentrum voor geestelijke gezondheidszorg en verslavingszorg)
- Landelijk Steunpunt Landbouw & Zorg

VIP duurt drie jaar en wordt gefinancierd vanuit het programma Gezond Leven van ZonMW (een organisatie voor kennisvermeerdering, kwaliteit en vernieuwing in de gezondheidszorg), vanuit het ministerie van LNV en vanuit Wageningen-UR. Het project loopt van 2002 tot en met 2004.

VIP-werkgroepen
In het najaar van 2002 is een start gemaakt met vier werkgroepen. Deze werkgroepen houden zich bezig met de volgende onderwerpen:
1. nieuwe doelgroepen op zorgboerderijen;
2. inbreng van cliënten;
3. deskundigheid van zorgboeren;
4. regionale ondersteuning en inbedding.

Inhoudsopgave

pagina

1. Inleiding 1

2. Taken die in elke regio moeten worden uitgevoerd om de sector landbouw & zorg professioneel te kunnen laten opereren 3

3. Resultaten van de inventarisatie 5

   3.1 Soorten initiatieven 5
   3.2 Taken die worden uitgevoerd 7

4. Visies over een regionale ondersteuningsstructuur Landbouw & Zorg 9

   4.1 Visie van het Landelijk Steunpunt Landbouw & Zorg 9
   4.2 Visie van De Bovenkamer: een ondersteuningsstructuur voor Overijssel 10
   4.3 Visie van Stichting Zorgboerderijen Drenthe en Landzijde in Noord-Holland 11

5. Discussiepunten bij het vormgeven van toekomstige regionale ondersteuningsstructuren landbouw & zorg 13

Literatuur 17

Bijlage I. Beschrijving van regionale initiatieven in verschillende provincies

Drenthe I - 1
Overijssel I - 5
Flevoland I - 11
Gelderland I - 15
Noord-Holland I - 37
Zuid-Holland I - 45
Noord-Brabant I - 57
Limburg I - 69
Zeeland I - 75

1. Inleiding

In een groot aantal regio's zijn partijen uit de zorg- en landbouwsector en intermediairen actief om de vraag naar en het aanbod aan opvang en begeleiding op zorgboerderijen bij elkaar te brengen. In elke regio is het van groot belang dat er een goede matching tot stand komt tussen de vragen van cliënten en het aanbod van zorgboerderijen. De inbedding van zorgboerderijen in regionale voorzieningen is gewenst omdat een zorgboerderij, vanuit een cliënt gezien, (slechts) één van de alternatieven voor dagbesteding of werk is binnen een groter regionaal aanbod van dagbesteding en werk. Cliënten willen een vloeiende overgang kunnen maken van de ene naar de ander vorm van dagbesteding of werk, passend bij de mate van hun begeleidingsbehoefte en arbeidswensen. Zo'n inbedding van zorgboerderijen in bestaande netwerken van dagbesteding en arbeid is op de meeste plaatsen nog geen realiteit, al was het maar omdat het veel tijd en energie kost om te doorzien met welke partijen men zoal van doen heeft. Verschillen in cultuur bemoeilijken de overleggen, naast de uiteenlopende belangen die verschillende partijen hebben. Ook is niet duidelijk welke samenwerkingsvorm de meest wenselijke is.

In vele regio's bezint men zich op de vraag hoe het veld van landbouw & zorg zich het beste kan organiseren. Moet er regionaal of provinciaal een ondersteuningsstructuur op touw gezet worden? En wat voor structuren of vormen dan? Welke partijen zijn nodig? In alle provincies zijn inmiddels ervaringen opgedaan, en de plannen klinken overal best mooi. Maar wat is er nou echt nodig om die regionale ondersteuning goed te laten verlopen?
Daarna rijst op de meeste plekken de vraag hoe het vervolg of de bestendiging van de ondersteuning eruit moet zien. Het antwoord hierop is voorlopig nog niet gegeven en zal wellicht per regio verschillen.

De werkgroep regionale ondersteuning en inbedding van het Versterking en Innovatieproject Landbouw & Zorg (VIP) houdt zich bezig met de vraag hoe landbouw & zorg zich regionaal kan organiseren. De werkgroep constateert dat een groot aantal partijen betrokken is bij de matching tussen vraag en aanbod, de inbedding en profilering van landbouw & zorg in de regio. Verder constateert de werkgroep dat er grote verschillen bestaan tussen regio's. Sommige provincies hebben een duidelijke regisseursrol, andere provincies houden zich meer afzijdig. In verschillende regio's nemen zorgboeren of standsorganisaties het voortouw om landbouw & zorg te ontwikkelen, in andere regio's ligt het initiatief bij zorginstellingen.

Dit rapport is het eerste product van de werkgroep. Het betreft een inventarisatie van allerlei initiatieven die tot doel hebben om landbouw & zorg in de regio te versterken. Het kan gaan om het bevorderen van samenwerking tussen relevante partijen in de regio, professionaliseren van landbouw & zorg, meer bekendheid geven aan zorgboerderijen of zorgboerderijen beter in te bedden in het regionale aanbod van werk en dagbesteding. Van elk initiatief wordt de beschikbare informatie (doel, specifieke achtergronden, activiteiten, betrokken partijen, werkwijze, producten, knelpunten, continuïteit, draagvlak, overdraagbaarheid, toekomstperspectief en contactpersoon) beschreven. Bij initiatieven die bestaan uit een samenwerking tussen een zorginstelling en zorgboeren, zijn alleen initiatieven beschreven waarbij een zorginstelling met meerdere zorgboeren samenwerkt.

De meeste informatie in dit rapport komt van de initiatiefnemers van regionale projecten. De werkgroep heeft niet gestreefd naar een landsdekkende inventarisatie. Wat ze wel beoogt is via dit rapport een beeld te geven van de diversiteit van initiatieven die in verschillende regio's zijn genomen en de taken die worden uitgevoerd. Deze rapportage beschrijft de situatie zoals die is in het voorjaar 2003.

Op basis van de ervaringen in Gelderland en Overijssel zijn verschillende taken onderscheiden die op regionaal niveau uitgevoerd moeten worden om landbouw & zorg te versterken en een professioneel aanzien te geven. Per provincie wordt beschreven welke taken door de verschillende initiatieven worden uitgevoerd.

De werkgroep hoopt dat de voorbeelden inspiratie bieden aan partijen die betrokken zijn bij landbouw & zorg en dat dit rapport een goede basis biedt om verder te komen met de vraag hoe landbouw & zorg zich regionaal het beste kan organiseren.

2. Taken die in elke regio moeten worden uitgevoerd om de sector landbouw & zorg professioneel te kunnen laten opereren

Hanneke Meester van Stimuland in Overijssel en Bas Breman de voormalig coördinator Landbouw & Zorg in Gelderland hebben op basis van interviews en discussies met de verschillende partijen uit het veld van landbouw & zorg een lijst opgesteld van taken die moeten worden uitgevoerd om tot een professionele sector landbouw & zorg te komen. Een vergelijkbare beschrijving van het takenpakket is te vinden in het rapport Ontwerp en randvoorwaarden voor een bureau Landbouw & Zorg Overijssel door bureau De Bovenkamer van Nederland (oktober 2002). De volgende taken dienen op regionaal niveau te worden uitgevoerd.

1. Overzicht bewaren van relevante partijen en ontwikkelingen

In de ontwikkeling van Landbouw & Zorg spelen veel verschillende zaken en er zijn veel verschillende partijen mee bezig. Om richting te kunnen geven aan en in te kunnen spelen op de ontwikkelingen is het nodig te weten wat er speelt, zowel aan de aanbod- als aan de vraagzijde. Bijvoorbeeld hoeveel zorgboerderijen zijn er en hoe verloopt de ontwikkeling van het aanbod (spreiding, soort zorg, doelgroep?). Hetzelfde geldt voor de vraag: waar zitten de zorgvragers en welke behoeften hebben zij? Naast overzicht van vraag en aanbod is het ook belangrijk te weten waar knelpunten zitten en op welk schaalniveau.

2. Functioneren als aanspreekpunt; loketfunctie

Voor de individuele zorgvrager, zorgboer en andere partijen zoals bijvoorbeeld lokale overheden en zorgkantoren ligt er een taak als informatieverschaffer en/of kan doorverwijzen naar andere partijen en informatiebronnen. Ook kan een aanspreekpunt/loket dienen als aanspreekpunt bij problemen en knelpunten en eventueel doorverwijzen naar relevante partijen in het zoeken naar oplossingen.

3. Verbeteren van samenwerking tussen partijen op regionaal niveau

Rondom de zorgvrager en de zorgboer zijn er verschillende partijen die een rol spelen bij Landbouw & Zorg, zoals zorginstellingen, lokale overheden, cliëntenorganisaties, landbouworganisaties en sociaal pedagogische diensten. Door samenwerking tussen deze (en andere) partijen op regionaal niveau te verbeteren, worden mogelijkheden op het gebied van landbouw & zorg en ook knelpunten, inzichtelijker en kan gerichter gewerkt worden aan de ontwikkeling van landbouw & zorg.
Het samenbrengen van partijen kan gezien worden als taak, en ook het faciliteren van de samenwerking.

4. Afstemmen van praktijk en provinciaal beleid

De praktijk heeft te maken met de kaders van provinciaal beleid en provinciaal beleid wordt beïnvloed door de praktijk. Het goed afstemmen op elkaar is belangrijk. In het onderhouden van contacten tussen praktijkmensen en beleidsmakers wordt vice versa bekend welke zaken er spelen en waar knelpunten liggen in de ontwikkeling van Landbouw & Zorg. Het leggen en onderhouden van contacten met provinciale beleidsmakers kan een taak van een regionaal initiatief zijn. En ook het leveren van bijdragen aan bijvoorbeeld regiovisies en streekplannen, het inzichtelijk maken van knelpunten op het gebied van wet- en regelgeving zowel naar de praktijk als het beleid en het mogelijk aangeven van oplossingsrichtingen kunnen door een regionaal initiatief als taak worden opgepakt.

5. Verbeteren afstemming vraag en aanbod (op cliëntniveau)

Binnen deze taak kan gewerkt worden aan het bewust maken van het belang van een goede matching, en ook aan het realiseren van een kwalitatief goede matching. Hierbij kan ondersteuning geboden worden aan de zorgboer en de zorgvrager bij plaatsing, maar ook aan zorginstellingen en zorgorganisaties bij (het zoeken naar) plaatsing op een boerderij. Het signaleren van knelpunten op dit gebied en het aandragen van oplossingen kan ook tot deze taak behoren.

6. Verbeteren van samenwerking tussen zorgboeren

Zorgboeren kunnen met elkaar een gevarieerder, completer pakket aan zorg aanbieden dan in de meeste gevallen een individuele boer kan. Ook continuïteit in zorgaanbod is beter gewaarborgd doordat samenwerkende zorgboeren elkaars cliënten kunnen opvangen als dat nodig is.

7. Deskundigheidsbevordering van zorgboeren

Deskundigheidsbevordering van zorgboeren kan plaatsvinden door onderlinge uitwisseling van kennis en ervaringen, hetgeen als taak vaak door (regionale) studieclubs van zorgboeren wordt uitgevoerd. Maarook coaching en ondersteuning van de boer bij plaatsing van de zorgvrager en scholing en training van de boer, ondersteuning bij de implementatie van een kwaliteitssysteem zijn taken die uitgevoerd kunnen worden om de deskundigheid van de zorgboer te bevorderen.

8. Ontwikkeling van de zorgvraag /deskundigheidsbevordering van andere partijen en profilering van zorglandbouw

Zorgvragers weten vaak niet dat en welke mogelijkheden er zijn op boerderijen, terwijl boeren de zorgvrager niet altijd weten te vinden en te bereiken. Hier ligt dus de taak om de mogelijkheden op boerderijen bekend te maken bij de zorgvrager, instellingen en organisaties rondom die zorgvrager. Dit leidt ertoe dat de omvang van de vraag en de aard van de vraag helder wordt. Een mogelijkheid om dit te realiseren is RPCP's, RIO's en SPD-en te benaderen en voorlichting te geven over de mogelijkheden op zorgboerderijen. In deze organisaties komen de verschillende doelgroepen samen, zodat niet voor elke doelgroep apart contacten gezocht en ontwikkeld hoeven worden.
Ook de deskundigheid van andere partijen, zoals bijvoorbeeld gemeenten, kan bevorderd worden door voorlichting, en ondersteuning en coaching bij matching van zorgvragers - zorgboer.

9. Belangenbehartiging voor zorgboeren

Samenwerkende boeren hebben vaak meer mogelijkheden hun belangen te behartigen dan een individuele boer. Hierbij kan gedacht worden aan het maken van basisprijsafspraken voor een groep van boeren, het inhuren van externe deskundigheid en het gezamenlijk aanvragen van AWBZ-erkenning.

Het zorgvuldig uitvoeren van deze taken is nodig om te komen tot een professionele sector landbouw & zorg in de provincie waarbij randvoorwaarden als financiering, kwaliteit, profilering, structurele afspraken tussen instellingen, zorgboeren, cliënten en financiers, vraaginventarisatie en belangenbehartiging zijn ingevuld (De Bovenkamer, 2002).

3. Resultaten van de inventarisatie

3.1 Soorten initiatieven

Door het initiatief van de werkgroep regionale inbedding en afstemming is een groot aantal regionale initiatieven voor inbedding en afstemming bij elkaar gebracht en beschreven (zie bijlage). De initiatieven zijn beschreven op een identieke manier, waardoor ze vergelijkbaar zijn. Per provincie is voor elk initiatief aangegeven welke van de 9 functies worden uitgevoerd. Zo wordt een goed overzicht verkregen van de functies die wel en die niet worden uitgevoerd. Het is de werkgroep niet gelukt informatie te krijgen van initiatieven in de provincies Utrecht, Groningen en Friesland.

In de meeste provincies zijn vanuit het provinciaal beleid provinciale ondersteuningsstructuren (zoals platforms en netwerken) landbouw & zorg opgezet. Deze worden beschreven in het rapport Landbouw & Zorg in de provincie van Elings e.a. (2003). Voorbeelden van deze provinciale ondersteuningsstructuren zijn ook opgenomen in de bijlage van dit rapport. De inventarisatie is echter met name gericht op initiatieven die vanuit het werkveld zelf worden ondernomen. Het zijn initiatieven die vaak in een kleiner gebied spelen en niet in een hele provincie. Hieronder wordt een overzicht gegeven van de soorten initiatieven die genomen worden.

Wat opvalt is dat het aantal regionale initiatieven enorm varieert tussen provincies. In Drenthe is er maar één initiatief dat alle taken uitvoert in de gehele provincie; in Gelderland zijn er een tiental initiatieven die in een deel van de provincie zijn gestart. Ook de aard van de initiatieven is divers: het gaat om regionale steunpunten voor landbouw & zorg, om studieclubs van zorgboeren (opgezet vanuit de LTO), om samenwerking tussen een zorginstelling en een aantal zorgboeren en om zorgboeren die in een stichting of vereniging samenwerken. Dit kan een stichting of vereniging zijn die zich alleen richt op landbouw & zorg of op een breder scala aan plattelandsdiensten (bijvoorbeeld natuurbeheer, recreatie, streekproducten).

De hier genoemde initiatieven worden hieronder wat uitgebreider beschreven. Hierbij maken we een globale indeling van de verschillende varianten die er zijn. In het onderstaande worden deze typen kort omschreven, met daarbij 'uitdagingen' die onderwerp van discussie kunnen zijn.

Regionaal steunpunt/netwerk Landbouw & Zorg

Het doel van een regionaal netwerk is om uitwisseling van informatie en discussie te krijgen tussen regionale partijen die bezig zijn met landbouw & zorg. Het is in feite een regionale variant van de provinciale platforms of netwerken landbouw & zorg die bijvoorbeeld in Noord-Brabant en Gelderland zijn opgestart (zie Landbouw & Zorg in de provincie, M. Elings e.a., 2003). In Overijssel is door bureau De Bovenkamer een beschrijving gegeven van een provinciaal steunpunt Landbouw & Zorg. Zowel bij een steunpunt/transferpunt als bij een netwerk wordt een formele organisatie opgericht die taken uitvoert ten behoeve van de ontwikkeling van landbouw & zorg.

Voorbeelden:
- Regionaal netwerk Achterhoek en Liemers
- Samenwerkingsverband Veluwe IJselvallei i.o.
- Plan voor Transferpunt Overijssel
- Steunpunt Landbouw & Zorg Noord-Holland
- Project Landbouw & Zorg Gelderland
- Bestuurlijk platform Noord-Brabant
- Samenwerking Buitenkans, WLTO en Den Hâneker in Zuid-Holland
- Provinciale ondersteuningsstructuur Limburg
- Stuurgroep Landbouw & Zorg Zeeland

Studiegroepen voor zorgboeren

Het doel van de studiegroepen, vaak opgezet door de regionale LTO, is over het algemeen scholing en uitwisseling van kennis en ervaring, veelal over de praktische zaken rondom zorgactiviteiten op een boerderij. Vooral beginnende zorgboeren hebben baat bij studiegroepen. Na verloop van tijd, als de zorgboerderij zich verder ontwikkelt, verandert de behoefte aan kennis. Doordat beginnende en ervaren zorgboeren lid zijn van een studiegroep, is het moeilijk activiteiten en kennis aan te bieden die voor alle zorgboeren interessant is. Het gebeurt regelmatig dat met name ervaren zorgboeren de studiegroep verlaten.

Het is de uitdaging voor de studiegroepen om, naast het uitwisselen van kennis en ervaring voor vooral de startende zorgboer, andere activiteiten te ontwikkelen voor zorgboeren die voorbij de startfase zijn. Door nieuwe activiteiten kan de continuïteit van de studiegroep vergroot worden. Bij nieuwe activiteiten kan gedacht worden aan scholing van boeren op inhoudelijk gebied en collectieve belangenbehartiging.

Voorbeelden van studiegroepen:
- Gelderland (Achterhoek, Gelderse Vallei, Rivierengebied)
- Overijssel

Zorginstellingen werken samen met boeren

Bij dit initiatief werken zorginstellingen samen met boeren; hierbij nemen de instellingen vaak het voortouw. De vrijblijvendheid binnen dit type initiatief is minder groot dan bij de studiegroepen: de instelling en de boer zijn met elkaar verplichtingen aangegaan en vergroten daarmee de continuïteit van de samenwerking. Een doel van de bijeenkomsten van de zorginstelling en de zorgboeren is scholing en uitwisseling van ervaringen.
De instelling en de boerderij zijn zelfstandige opererende organisaties met ieder hun eigen belangen. In samenwerkingsvormen komen deze belangen voor een deel bij elkaar; voor een ander deel liggen er tegenstrijdige belangen. Een uitdaging is om op een juiste wijze met het spanningsveld dat door de tegenstrijdige belangen kan ontstaan, om te gaan. Een manier hierbij kan zijn dat de instelling afspraken, bijvoorbeeld over vergoedingen, transparant maakt. Voor boeren ligt er een uitdaging om de mogelijkheden die de boerderij biedt voor zorgvragers, bij instellingen inzichtelijk te maken.
Instellingen richten zich vaak op cliënten uit één doelgroep en beschikken over veel kennis van hun doelgroep. Een uitdaging voor instellingen is het toegankelijk maken van deze kennis waardoor boeren geschoold worden op inhoudelijk gebied. Instellingen kunnen de boeren waarmee wordt samengewerkt bij elkaar brengen, waardoor boeren ook onderling kennis en ervaring kunnen uitwisselen.

Voorbeelden van dit soort initiatief zijn:
- RADAR (Achterhoek)
- Spatie (Omgeving Apeldoorn)
- Grote Rivieren (Zuid-Holland Zuid)
- Parabool (Salland)
- Novadic/Novafarm (Noord-Brabant)
- Doel project (Noord-Brabant)

Het project 'Werkt Natuurlijk' kan hier ook onder geschaard worden, alleen is de initiatiefnemer een particulier bureau in plaats van een zorginstelling.

Samenwerkende zorgboeren

In dit type initiatief werken zorgboeren samen. Dit kan een vorm zijn waarbij boeren al langer samenwerken (bijvoorbeeld op gebied van landschapsbeheer, streekproducten, recreatie; zie bijvoorbeeld Den Hâneker en Waterland) en nu ook zorgactiviteiten ontplooien, of een samenwerkingsverband dat opgericht is met het doel gezamenlijk zorgaanbod op de boerderij te ontwikkelen (Stichting zorgboerderijen Drenthe). Dit type initiatief gaat verder dan het uitwisselen van kennis en ervaring zoals dat bij

studieclubs gebeurt. Er vindt collectieve belangenbehartiging plaats en er wordt ondersteuning geboden bij de cliëntmatching.
Door de samenwerking ontstaan er mogelijkheden die voor individuele boeren vaak buiten bereik liggen, zoals het maken van basisprijsafspraken voor een groep van boeren, het inhuren van externe deskundigheid voor bijvoorbeeld de begeleiding bij cliëntmatching, het regelen van subsidie bij de provincie en het aanvragen van toelating tot de AWBZ.
Door een samenwerkingsverband van boeren kan continuïteit van het zorgaanbod vaak beter gegarandeerd worden: mocht een boer onverhoopt zijn zorgactiviteiten niet kunnen voortzetten, dan kan de cliënt binnen het samenwerkingsverband relatief eenvoudig op een andere boerderij worden geplaatst. Dit geldt ook voor doorstroming van cliënten van bijvoorbeeld een boerderij voor dagbesteding naar een leer-werkbedrijf.
Door gezamenlijk de zorg aan te bieden heeft de cliënt keuze uit meer dan één bedrijf, hetgeen de kwaliteit van het zorgaanbod verhoogt.

Dit type initiatief, de samenwerkende zorgboeren is een relatief nieuw fenomeen voor de zorgtak en voor de zorgsector. Het is interessant om verdere ontwikkeling van deze initiatieven te volgen. Een betrokkene bij één van de initiatieven noemde twee dingen die belangrijk zijn om op te letten en die als uitdaging gezien kunnen worden: dat boeren onderling elkaar niet als concurrent gaan zien en het gevaar van het 'verinstitutionaliseren' van het samenwerkingsverband: na verloop van tijd worden dingen vastgelegd en bestaat het gevaar dat er minder flexibel gewerkt, gereageerd kan worden.

Voorbeelden:
- Den Hâneker (deel van Zuid-Holland)
- Landzijde (deel van Noord-Holland)
- Stichting Zorgboerderijen Drenthe (Drenthe)

Expertisecentra Landbouw & Zorg

Op twee plaatsen is het initiatief genomen om te komen tot een expertisecentrum landbouw & zorg: in Wageningen is het initiatief met name gericht op het verbinden van de praktijk met wetenschappelijk onderzoek. In Dronten is het initiatief met name gericht op het verbinden van de praktijk met het agrarisch onderwijs. Beide initiatieven richten zich met name op het landelijke niveau, maar hebben ook de intentie samen te werken met zorgboeren in hun regio. De integratie van praktijk, onderzoek en onderwijs kan een impuls geven aan kennisontwikkeling en kennisdoorstroming. Dit draagt bij aan de kwaliteit van de zorg die geboden wordt en de professionalisering van de sector. De initiatieven zijn nog in de opstartfase en kunnen een bijdrage leveren aan alle taken, met uitzondering van belangenbehartiging voor zorgboeren.

3.2 Taken die worden uitgevoerd

De provinciale ondersteuningsstructuren die vanuit het provinciaal beleid zijn ontwikkeld voeren in principe alle taken uit die genoemd zijn, met uitzondering van belangenbehartiging voor zorgboeren. De meeste initiatieven waar we ons in dit rapport op richten beperken zich tot een deel van een provincie of tot een bepaalde doelgroep. In onderstaande tabel wordt weergegeven welke taken over het algemeen door de verschillende regionale initiatieven worden uitgevoerd.

Samenwerkende zorgboeren is het type initiatief dat de intentie heeft alle 9 taken uit te voeren. Regionale steunpunten willen alle taken uitvoeren, met uitzondering van belangenbehartiging voor zorgboeren. De studiegroepen voor zorgboeren richten zich tot dusver alleen op scholing van zorgboeren en het verbeteren van de samenwerking tussen zorgboeren. Als zorginstellingen samenwerken met groepen zorgboeren, dan is matching op cliëntniveau ook een taak die opgepakt wordt. Het is nog niet duidelijk

welke taken de expertisecentra in oprichting gaan uitvoeren. Ze kunnen een ondersteunende rol spelen bij een groot aantal van de taken, met uitzondering van de belangenbehartiging van zorgboeren.

	Taak	Soort initiatief				
		Regionaal steunpunt L&Z	Studiegroep Zorgboeren	Samenwerking instelling en zorgboeren	Samenwerking zorgboeren	Expertise-centra L&Z
1	Overzicht bewaren van relevante partijen en ontwikkelingen	X			X	?
2	Functioneren als aanspreek-punt; loketfunctie	X			X	?
3	Verbeteren van samenwerking tussen partijen op regionaal niveau	X			X	?
4	Afstemmen van praktijk en provinciaal beleid	X			X	?
5	Verbeteren afstemming vraag en aanbod (op cliëntniveau)	X		X	X	?
6	Verbeteren van samenwerking tussen zorgboeren	X	X	X	X	?
7	Deskundigheidsbevordering van zorgboeren	X	X	X	X	?
8	Ontwikkelen van de zorgvraag/deskundigheids-bevordering andere partijen/profilering	X			X	?
9	Belangenbehartiging voor zorgboeren				X	

Een vraag is hoe goed of volledig verschillende initiatieven de taken daadwerkelijk uitvoeren. Dit zal afhangen van de beschikbare expertise, tijd en financiën. De samenwerkende zorgboeren bij Den Hâneker, Landzijde en Stichting Zorgboerderijen Drenthe worden financieel ondersteund door de provincie. Ze huren deskundigen in om de genoemde taken uit te voeren. De regio's waar den Hâneker, Landzijde en Stichting Zorgboerderijen Drenthe actief zijn, zijn niet de regio's met de grootste concentratie aan zorgboerderijen. Het aantal zorgboerderijen is het hoogst in die regio's waar de meeste en grootste diversiteit in initiatieven worden ontplooid en er samenwerking is. Voorbeelden zijn de Achterhoek, de Gelderse Vallei, Noord-Brabant en Overijssel (hier werken de initiatieven vanuit de zorginstellingen goed samen met de initiatieven uit de landbouw). Het is natuurlijk de vraag wat het eerst is: wordt het hogere aantal zorgboerderijen veroorzaakt door de diversiteit aan ondersteuningsinitiatieven of leidt het hogere aantal zorgboerderijen tot meer ondersteuningsinitiatieven.

4. Visies over een regionale ondersteunings-structuur Landbouw & Zorg

In de voorgaande hoofdstukken zijn de taken beschreven die op regionaal niveau uitgevoerd moeten worden om landbouw & zorg voldoende body te laten krijgen. Vervolgens zijn verschillende soorten initiatieven besproken die één of meerdere van de taken uitvoeren. Deze initiatieven kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de (toekomstige) regionale ondersteuningsstructuren voor landbouw & zorg. In dit hoofdstuk presenteren we een aantal visies van verschillende partijen over hoe de ondersteuningsstructuur van landbouw & zorg eruit zou kunnen zien.

4.1 Visie van het Landelijk Steunpunt Landbouw & Zorg

Het algemene uitgangspunt van het Landelijk Steunpunt is dat de verantwoordelijkheid voor alle taken die regionaal en lokaal uitgevoerd kunnen worden op het lokale en regionale niveau dient te worden gelegd. De provincies kunnen een belangrijke rol spelen bij het realiseren van structurele financieringsmogelijkheden voor zorgboerderijen via AWBZ erkenning en het creëren van stabiele en stevige netwerken op regionaal niveau. De provincie en de regionale partners spelen een cruciale rol bij de implementatie van het kwaliteitssysteem. Het is volgens haar belangrijk dat bestaande zorgboerderijen voldoende ondersteuning krijgen om goede, vraaggestuurde zorg te leveren en continuïteit in bedrijfsvoering en zorgverlening te realiseren. Ze waarschuwt dat de aandacht voor het realiseren van nieuwe zorgboerderijen, niet ten koste mag gaan van de ondersteuning van bestaande zorgboerderijen. Het Landelijk Steunpunt zet in op het stimuleren van professionele, economisch gezonde zorgboerderijen, die vraaggestuurde zorg verlenen.

Om dit doel te bereiken zijn volgens het Landelijk Steunpunt de volgende activiteiten/aspecten noodzakelijk:
- Invoeren van het kwaliteitssysteem voor zorgboerderijen
- Verbeteren van de financieringsmogelijkheden voor zorg en begeleiding op zorgboerderijen
- Stevige regionale netwerken
- Brede bekendheid van het fenomeen landbouw & zorg
- Ondersteuning en deskundigheidsbevordering van initiatiefnemers

Het Landelijk Steunpunt wil toe naar een heldere structuur op lokaal, regionaal en landelijk niveau. Op lokaal en regionaal niveau ziet ze de volgende gewenste toekomst (interne notitie Landelijk Steunpunt Landbouw & Zorg).

Regionaal niveau

Tot dusver is in dit rapport onder een regio een gedeelte van een provincie verstaan. Het Landelijk Steunpunt verstaat onder een regio een gebied dat meerdere provincies omvat. Het Landelijk Steunpunt ziet in de toekomst 4 tot 6 regionale steunpunten landbouw & zorg. Deze steunpunten zijn op regionaal niveau aanspreekbaar voor landbouw- en zorgpartijen. De huidige provinciale projecten en steunpunten kunnen hierin een structurele voortzetting krijgen. De steunpunten zijn stichtingen die behalve een steunpuntfunctie ook een AWBZ-toelating voor dagbesteding hebben. Samen vormen ze een landelijk dekkend netwerk. Het Landelijk Steunpunt denkt aan steunpunten voor Oost, West, Noord en Zuid-Nederland. De regionale steunpunten zorgen voor:
- Netwerkbeheer: informatievoorziening naar en het draagvlak verwerven bij stakeholders in het gebied (zorgkantoren, zorginstellingen, landbouworganisaties, SPD, cliëntenorganisaties, lokale en provinciale overheden)

- Loketfunctie: voorlichting en algemene PR in de regio, verwijzen en signaleren
- Matching: koppelen van vraag en aanbod plus het in goede banen leiden van het aantal, kwaliteit en de diversiteit van zorgboerderijen in de regio
- Begeleiding en deskundigheidsbevordering: individuele begeleiding van zorgboerderijen (bijvoorbeeld bij het opstarten en bij invoering van het kwaliteitssysteem) en kennisverspreiding aan zorgboeren en andere zorgbegeleiders op zorgboerderijen via bijvoorbeeld oriëntatiecursussen en studieclubs
- Uitwisseling en afstemming tussen de clusters van zorgboerderijen

Het Landelijk Steunpunt ziet een belangrijke taak voor de regionale steunpunten in het kader van AWBZ toelating voor zorgboerderijen

Lokaal niveau

Op lokaal niveau ziet voor het Landelijk Steunpunt de gewenste situatie er als volgt uit:
- Zorgboeren werken met het kwaliteitssysteem landbouw & zorg
- Zorgboerderijen maken deel uit van een regionaal cluster van circa 20 zorgboerderijen, waarin op praktisch niveau wordt samengewerkt. Binnen dit cluster maken zorgboeren afspraken over bijvoorbeeld:
  - gezamenlijke opvang bij calamiteiten
  - samenwerking bij vervoer van cliënten
  - onderlinge uitwisseling bij ziekte
  - kennisuitwisseling in een studieclub landbouw & zorg

Het Landelijk Steunpunt gaat ervan uit dat de zorg en begeleiding op zorgboerderijen op den duur bekostigd wordt via contracten met het zorgkantoor (via de regionale steunpunten), via overeenkomsten met zorginstellingen, gemeenten of andere instanties en/of via PGB's. De vergoeding die zorgboerderijen ontvangen is dusdanig dat er ook geld is voor het inhuren van deskundigheid, ondersteuning, advies en overleg. Het Steunpunt gaat ervan uit dat na 2006 de zorgboerderijen zo sterk moeten zijn dat ze hun eigen ondersteuning zelf kunnen inkopen of dat ondersteuning niet meer nodig is.

4.2 Visie van De Bovenkamer: een ondersteuningsstructuur voor Overijssel

Stimuland heeft aan De Bovenkamer gevraagd in beeld te brengen hoe een toekomstige ondersteuningsstructuur voor landbouw & zorg er in Overijssel uit zou kunnen zien. De Bovenkamer heeft een groot aantal partijen in Overijssel geïnterviewd. De Bovenkamer geeft aan dat een ondersteuningsstructuur voor de sector landbouw & zorg in Overijssel zinvol is. Er dient een centraal uitwisselingspunt te zijn in het landbouw & zorg netwerk: Het transferpunt Landbouw & Zorg Overijssel (TLZ Overijssel).
Dit transferpunt voert die taken uit waar verschillende partijen uit het veld behoefte aan hebben zoals matching, inzichtelijk maken van het netwerk, kennisontwikkeling, registratie van de vraag, centraal aanspreekpunt, coördinatie vraag en aanbod, onderhouden netwerk en volgen van de cliënt.
De taken die uitsluitend ten dienste staan van de zorgboeren zoals belangenbehartiging of verwerven van de AWBZ erkenning zouden idealiter opgepakt moeten worden door de Overijsselse zorgboeren zelf. Hiervoor zou een eigen vereniging of stichting (bijvoorbeeld de Overijsselse afdeling van de vereniging voor zorgboeren) opgericht moeten worden. Omdat de zorgboeren in Overijssel nog niet zo ver zijn zou in eerste instantie de pr activiteiten door het transferpunt opgepakt kunnen worden.

De missie van het transferpunt is: TLZ Overijssel heeft een goed overzicht van het aanbod van zorg op de diverse zorgboerderijen in de provincie. Ook heeft het een beeld van de zorgvragers, zowel de reeds geplaatste cliënten, als meer globaal van de cliënten die hebben aangegeven interesse te hebben in het landbouw & zorg concept. TLZ Overijssel fungeert als centraal aanspreek- en informatiepunt voor de

zorgboeren, de zorgvragers en degenen die de zorgvrager ondersteunen of vertegenwoordigen. TLZ Overijssel volgt de ontwikkelingen in de sector op de voet, zowel nationaal als provinciaal en maakt vanuit haar coördinatie- en signaleringsfunctie de vertaalslag tussen deze twee niveaus.

Het TLZ Overijssel zou minimaal bestaan uit minimaal 0.5 FTE op adviseursniveau en 0.8 FTE ondersteunend (totaal € 80.000 per jaar). De Bovenkamer pleit ervoor naast het informatiepunt andere taken bij het TLZ neer te leggen. Hiervoor zou dan additioneel budget en menskracht nodig zijn. Het TLZ zou nauw moeten samenwerken met het landelijk steunpunt en in de Overijsselse situatie met Stimuland. Het TLZ zou gefinancierd moeten worden door cliënten, zorgboeren en de provincie.

4.3 Visie van Stichting Zorgboerderijen Drenthe en Landzijde in Noord-Holland

Stichting zorgboerderijen Drenthe en Landzijde in Noord-Holland kiezen voor een model waarbij de zorgboeren zelf het voortouw nemen en zich organiseren. De primaire doelstelling is profilering van landbouw & zorg, p.r., onderlinge samenwerking tussen de zorgboeren en de werving van cliënten. Daarnaast worden er kwaliteitseisen gesteld en wordt deskundigheid ingehuurd om contacten te onderhouden met bijvoorbeeld zorginstellingen, cliëntenorganisaties, provincie en gemeenten en cursussen te organiseren. De organisaties zien zichzelf als het centrale aanspreekpunt en de plek waar vraag en aanbod bij elkaar komt. Beide organisaties vinden dat samenwerkingsverbanden tussen zorgboeren regionaal georganiseerd moeten worden. Een regio omvat dan ongeveer (maximaal) 20 zorgboeren en is in veel gevallen kleiner dan een provincie. Gelderland of Overijssel zouden in hun visie meerdere stichtingen op moeten richten.

Op dit moment worden beide initiatieven ondersteund door de provincie. Daarnaast betalen de zorgboeren contributie. Landzijde hanteert een systeem waarbij een zorgboer een bijdrage betaalt voor elke cliënt die via bemiddeling van Landzijde op de boerderij geplaatst wordt. Landzijde heeft ook een website waar zorgboeren zich aanbieden. Instellingen moeten betalen om toegang te krijgen tot de site.

5. Discussiepunten bij het vormgeven van toekomstige regionale ondersteuningsstructuren landbouw & zorg

Uit de inventarisatie van regionale initiatieven en de visies in hoofdstuk 4 komen een aantal thema's naar voren die verder bediscussieerd moeten worden om gedragen regionale ondersteuningsstructuren voor landbouw & zorg te ontwikkelen. Deze thema's zullen hieronder worden besproken.

Taken op regionaal niveau

De meeste partijen lijken het aardig eens te zijn over de taken/activiteiten die op regionaal niveau uitgevoerd moeten worden. Het gaat globaal om de taken zoals die in hoofdstuk 2 zijn beschreven. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen activiteiten die verschillende partijen ten goede komen en activiteiten die zich richten op de belangenbehartiging van zorgboeren.

Wie neemt het voortouw

Op dit moment heeft het landelijk steunpunt de regierol op landelijk niveau en hebben veel provincies een duidelijke regierol op provinciaal niveau. De meeste provincies ondersteunen plattelands-, welzijns- of landbouworganisaties die middels een provinciaal platform, coördinatorschap of steunpunt de taken uitvoeren zoals die in hoofdstuk 2 zijn beschreven (zie Elings e.a., 2003). In Drenthe hebben de zorgboeren zelf de regie in handen genomen. Daarnaast zijn er in hoofdstuk 3 een groot aantal initiatieven beschreven van zorginstellingen die zich beperken tot een bepaalde doelgroep en (zorg)boeren die zich beperken tot een deel van een provincie. In Gelderland bestaan regionale netwerken.

Leidende rol Steunpunt

Het Landelijk Steunpunt en De Bovenkamer zien op regionaal niveau een leidende rol weggelegd voor een steunpunt waar partners uit de landbouw- en zorgsector mee samenwerken. Het is niet geheel duidelijk hoe zo'n steunpunt eruit zal zien. Wellicht zal een coördinator landbouw & zorg worden aangesteld. Dit zal bij voorkeur een persoon moeten zijn met kennis van en een netwerk in de landbouw- en de zorgsector.

Leidende rol georganiseerde Zorgboeren

Uit de inventarisatie van initiatieven en de visie van Landzijde en stichting zorgboerderijen Drenthe blijkt dat er ook andere opties zijn. In Noord-Holland midden en Drenthe hebben de boeren zelf het voortouw genomen; in de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden vervult de agrarische natuur- en landschapsvereniging Den Hâneker een voortrekkersrol. De georganiseerde (zorg)boeren huren deskundigen in om specifieke taken uit te voeren. Het lijkt een vorm waarbij de zorgboeren actief betrokken zijn bij de ontwikkeling van landbouw & zorg in hun regio (waarschijnlijk actiever dan wanneer een steunpunt landbouw & zorg het voortouw heeft). Het lijkt logisch dat organisaties die al langer actief zijn op het gebied van belangenbehartiging voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer, recreatie op de boerderij en streekproducten zich verbreden tot belangenbehartiging voor zorgactiviteiten. De betrokken boeren hebben de waarde van collectieve belangenbehartiging al ervaren.
Het is ook mogelijk dat in navolging van de voormalige studieclub in Drenthe, andere studieclubs van zorgboeren zich niet blijven beperken tot uitwisselen van informatie, maar zich ontwikkelen tot organisaties die belangenbehartiging en wellicht andere taken op zich gaan nemen.

Leidende rol zorginstellingen

Een andere mogelijkheid is dat niet een steunpunt of de georganiseerde zorgboeren het voortouw nemen, maar een instelling die in een bepaalde regio dagbesteding of arbeidsprojecten aanbiedt. Een voorbeeld is RADAR dat alle dagbesteding en arbeidsrehabilitatie projecten in de Achterhoek verzorgt. Landbouw & Zorg is nu een integraal onderdeel van hun aanbod. RADAR verbetert de samenwerking tussen en de deskundigheid van de zorgboeren en zorgt voor afstemming van vraag en aanbod op cliëntniveau. Wellicht kunnen organisaties als RADAR ook aanvullende taken op zich nemen. Met de ontschotting in de zorg gaan instellingen diensten aanbieden voor meerdere doelgroepen. Dit kan betekenen dat er organisaties ontstaan die dagbestedings- of arbeidsprojecten aanbieden voor alle doelgroepen in een bepaalde regio. Dergelijke organisaties zouden een groot aantal taken op zich kunnen nemen, met uitzondering van de belangenbehartiging van zorgboeren.

We kunnen vaststellen dat de algemene ondersteunende taken in een regio door verschillende typen organisaties kunnen worden uitgevoerd. De belangenbehartiging van de zorgboeren zal op termijn door henzelf moeten worden uitgevoerd.

Mogelijke knelpunten en sterke punten van de verschillende varianten voor de uitvoering van de algemene ondersteunende taken.

Coördinerende instantie	**Mogelijke knelpunten**	**Sterke punten**
Regionaal steunpunt	Passieve zorgboeren Passieve partners landbouw & zorg Geen inbedding structuren zorgsector Nieuwe overlegstructuur	Onafhankelijk Brede visie
Georganiseerde Zorgboeren	Aanbodgedreven Passieve partners uit de zorg	Actieve zorgboeren Geen inbedding structuren zorgsector
Zorginstelling (zorg-landbouw onderdeel totaal aanbod)	Zorglandbouw te weinig aandacht Zorgboeren afhankelijk van instelling	Inbedding zorg Betrokken zorgsector

Schaalniveau

Een belangrijk discussiepunt is op welk schaalniveau verschillende regionale taken worden uitgevoerd. Het Landelijk Steunpunt denkt aan 4-6 regionale steunpunten landbouw & zorg. Deze steunpunten komen overeen met de regio's van LTO. Dit beeld sluit goed aan bij de ontwikkelingen binnen de LTO en bij de vereniging van zorgboeren (de belangenorganisatie van zorgboeren). LTO Nederland heeft recent een vakgroep verbrede landbouw gestart. Onder deze nieuwe vakgroep valt een werkgroep landbouw & zorg. De verschillende LTO regio's (WLTO, ZLTO, NLTO en GLTO) hebben elk een vertegenwoordiger in deze werkgroep. De kans is groot dat de werkgroep Landbouw & Zorg van LTO en de vereniging van zorgboeren op korte termijn gaan fuseren. Deze nieuwe organisatie kan een belangrijke bijdrage leveren aan de belangenbehartiging van de zorgboeren.
Andere taken zoals overzicht bewaren van relevante partijen en ontwikkelingen, verbeteren van de samenwerking tussen partijen, afstemmen praktijk en provinciaal beleid, verbeteren van de samenwerking tussen zorgboeren en het bevorderen van de deskundigheid van zorgboeren kunnen voor een groot

deel in deze grote regio's opgepakt worden. De afstemming tussen vraag en aanbod op cliëntniveau en het ontwikkelen van de zorgvraag bij partijen uit de zorg zal vaak in een kleiner gebied spelen. De organisaties die in een kleiner gebied actief zijn op het gebied van landbouw & zorg hebben vaak een beter zicht op vraag en aanbod en knelpunten. Op voorhand is niet te zeggen wat de optimale schaalgrootte is voor een regionale ondersteuningsstructuur. Dit zal afhangen van het aantal zorgboeren in een regio, de wijze waarop de zorg georganiseerd is en de bereidheid van zorgboeren, zorginstellingen of andere organisaties om in een provincie of een deel van een provincie bepaalde taken op zich te nemen.

Financiering

De provinciale en regionale steunpunten en de organisaties van zorgboeren die taken op het gebied van landbouw & zorg uitvoeren worden nu nog financieel ondersteund door de provincie. De zorginstellingen die landbouw & zorg ondersteunen betalen dit uit hun reguliere budget. De verwachting is dat de financiële ondersteuning door de provincie wordt afgebouwd (zie ook M. Elings e.a., 2003). Een levenskrachtige toekomstige ondersteuningsstructuur zal gefinancierd moeten worden door de partijen die er baat bij hebben. De ondersteuningstaken die worden uitgevoerd zullen op termijn door de zorgboeren en (vertegenwoordigers van) cliënten betaald moeten worden. Een professionele sector landbouw & zorg zal kosten voor de ondersteuningsactiviteiten doorberekenen in haar tarieven. Zorgboeren kunnen zich tegen betaling aansluiten bij een organisatie die de ondersteunende taken uitvoert. Wellicht kan zo'n organisatie op gebied van landbouw & zorg bepaalde services direct bij andere partijen in rekening brengen. Zo laat Landzijde zorginstellingen betalen voor het gebruik van haar website.

Diversiteit of uniformiteit

Uit de inventarisatie blijkt dat er een diversiteit aan initiatieven is genomen om landbouw & zorg in verschillende regio's te versterken. De verschillen tussen regio's zijn groot. Ze verschillen in het aantal zorgboeren en hun organisatiegraad en in de betrokkenheid van agrarische natuur- en landschapsverenigingen, van zorginstellingen en van provincies bij landbouw & zorg. Dit impliceert dat er geen uniforme regionale ondersteuningsstructuur voor landbouw & zorg opgelegd of ontwikkeld kan worden.Hetlijkt erop dat er een structuur van 4-6 regio's zal ontstaan, aansluitend bij de ontwikkelingen bij de vereniging van zorgboeren en LTO Nederland. Binnen deze regio's zullen verschillende partijen en initiatieven hun bijdrage blijven leveren aan het versterken van landbouw & zorg. Het lijkt verstandig zicht te houden op de initiatieven die worden genomen. Hierdoor kunnen initiatieven elkaar versterken en kunnen partijen in verschillende regio's van elkaar leren.

Tenslotte: Samenwerking tussen initiatieven is gewenst

In verschillende regio's werken initiatieven goed samen. Er zijn echter ook regio's waar initiatieven nu soms geen of weinig contact met elkaar hebben en geen informatie uitwisselen. Dit is ongewenst. Zoals al eerder werd aangegeven heeft elk initiatief zijn sterke en zwakkere kanten. Initiatieven uit de zorgsector kunnen eraan bijdragen dat zorglandbouw wordt ingebed in het totale aanbod aan dagbesteding of arbeid. Initiatieven door de zorgboeren kunnen bijdragen aan de samenwerking tussen zorgboeren, belangenbehartiging. Initiatieven uit het onderzoek en het onderwijs (kenniscentra in Wageningen en Dronten) kunnen bijdragen aan kennisontwikkeling, kennisdoorstroming en het opleiden van deskundige zorgboeren en begeleiders. Als dit soort initiatieven wordt ondersteund door een organisatie die menskracht beschikbaar heeft om deze initiatieven te bundelen, zicht te houden op de relevante ontwikkelingen en zaken als kwaliteitsborging en samenwerking te promoten, dan lijkt er een geschikte basis voor professionele ondersteuning gelegd. Het lijkt verstandig binnen elke regio nu een visie te ontwikkelen hoe initiatieven en partijen elkaar kunnen aanvullen en versterken, zodat de verschillende taken zo goed mogelijk worden uitgevoerd. De huidige provinciale coördinatoren en steunpunten landbouw & zorg spelen hierin een cruciale rol.

Literatuur

De Bovenkamer, 2002.
Ontwerp en randvoorwaarden voor een Bureau Landbouw & Zorg Overijssel.
De Bovenkamer, Assen.

Elings, M., J. Hassink & D. Ketelaars, 2003.
Landbouw & zorg in de provincie. Inventarisatie van provinciaal beleid landbouw & zorg.
Plant Research International. Rapport 63.

Landelijk Steunpunt Landbouw & Zorg, 2002.
Voorstel ondersteuningsstructuur Landbouw & Zorg. Interne notitie.

Bijlage I.

Beschrijving van regionale initiatieven in verschillende provincies

Drenthe

Stichting Zorgboerderijen Drenthe (SZBD)

De Stichting Zorgboerderijen Drenthe heeft zich op 13 december 2002 gepresenteerd met 11 deelnemende zorgboerderijen die gezamenlijk zorg- en leer/werkplaatsen aanbieden op de boerderij. De formele start heeft in mei 2002 plaatsgevonden, toen de akte van oprichting is gepasseerd.

Doel

Het bijdragen aan de vermaatschappelijking van de zorg door het bieden van zorg op zorgboerderijen; waarbij de zorg aansluit op de behoefte en wensen van de cliënten.

Specifieke achtergronden

De Stichting is een vervolg op het pilot-project van de provincie Drenthe dat opgezet was om de ontwikkeling van zorgboerderijen te stimuleren. Dit pilot-project had een looptijd van 2 jaar en is inmiddels afgerond.
De bij het pilot-project betrokken zorgboeren en andere (potentiële) zorgboeren hadden na afloop van het project behoefte aan ondersteuning en bundeling van krachten en hebben daarom de Stichting Zorgboerderijen Drenthe opgericht.
Voor oprichting van de SZBD bestond er een studiegroep, ondersteund door NLTO, waarin vrijwel dezelfde boeren deelnamen.

Taken/producten/activiteiten

- Profilering van het aanbod van de zorgboerderijen in Drenthe, waarbij kwaliteit een belangrijke rol speelt.
- Werving van cliënten.
- Onderlinge afspraken en transparantie.
- Wegnemen van obstakels in het optimaal functioneren van zorgboerderijen.

Betrokken partijen

Initiatiefnemers zijn een aantal zorgboeren, onder wie de voorzitter, de heer Jan van Donkersgoed. Daarnaast zijn ABERO advies (Bert Rotmensen) en Bureau Besten (Ida Besten) erbij betrokken.
Tot november 2002 leverde NLTO een bijdrage in de vorm van secretariële ondersteuning.

Financiering

- Subsidie van de provincie Drenthe voor cliëntmatching en kwaliteitsborging: € 23.000 in december 2002.
- Eigen middelen van de deelnemende zorgboeren, in het begin € 50 per bedrijf per jaar. Deze bijdrage is inmiddels verhoogd naar € 100 - 200 per bedrijf, afhankelijk van de kosten van de SZBD en haar activiteiten.

Werkwijze

Er is een bestuur gevormd, bestaande uit een voorzitter, secretaris en een penningmeester, allen zorgboeren. Daarbij is er een toegevoegd lid, als adviseur van het bestuur (geen zorgboer).
Aanvragen voor plaatsing worden gecoördineerd; de matching tussen zorgvrager - zorgboer wordt verzorgd door Bert Rotmensen en Ida Besten, die door de Stichting worden ingehuurd.
Zorgboeren doen rechtstreeks zaken met zorginstellingen en gemeenten, waarbij de zorgboeren onderlinge prijsafspraken hebben gemaakt. Voor begeleiding kunnen de boeren terugvallen op de Stichting, die ondersteuning inhuurt bij Bert Rotmensen en Ida Besten.
Het voorgaande werd tot voor kort nog betaald met gelden uit het pilot-project. Inmiddels is een subsidie ontvangen voor cliëntmatching en kwaliteitsborging. Bovendien zijn er vergevorderde plannen om als SZBD een reïntegratie-'bedrijf' op te starten; de kansen op haalbaarheid daarvan lijken op dit moment (begin maart '03) goed.

Hoe wordt gecommuniceerd

Intern: één keer per 6 weken wordt er vergaderd, waarbij in principe alle deelnemers aanwezig zijn. Verder worden, indien nodig, zaken per telefoon en e-mail afgehandeld.
Extern: instellingen en gemeenten zijn bezocht en contacten worden onderhouden; er is een brochure gemaakt waarin deelnemende zorgboerderijen zich presenteren, er is een startsymposium met kennismarkt georganiseerd.

Wat levert het concreet op

De verschillende leden van de Stichting kunnen met elkaar een breed aanbod aan zorg leveren voor diverse doelgroepen.
Door de samenwerking is het eenvoudiger om onderling cliënten uit te wisselen als er behoefte bestaat/ ontstaat aan een ander zorgaanbod bij cliënten.
Door onderlinge prijsafspraken ontstaat transparantie en duidelijkheid betreffende de vergoedingen voor zorg- en leer/werkplaatsen.
Activiteiten (bijvoorbeeld een cursus bedrijfshulpverlening) kunnen in gezamenlijk verband eenvoudiger opgepakt worden.
Door het gezamenlijk optreden komt men eerder in beeld als volwaardige gesprekspartner bij een aantal organisaties, zoals bijvoorbeeld instellingen en oudervereniging en.
De Stichting kan kwaliteitseisen opstellen en erop toezien dat deze nageleefd worden, waardoor kwaliteit van zorgaanbod gewaarborgd is.
Mede hierdoor hebben instellingen, maar ook een aantal gemeenten, inmiddels aangegeven dat ze alleen nog zaken willen doen met zorgboeren die aangesloten zijn bij de SZBD.

Behoefte aan ondersteuning/welke soort ondersteuning

Financiële ondersteuning

Waar andere ondersteuning nodig is (bijvoorbeeld bij secretariële zaken) wordt dat in dit stadium in het informele circuit gezocht.

Knelpunten

Bij de ontwikkeling van de SZBD tot een in 'zorgland algemeen erkend en gewaardeerd fenomeen' zijn op dit moment (maart 2003) de financiën het grote knelpunt. Voordeel is dat de Stichting makkelijker toegang heeft tot subsidiemogelijkheden.

Continuïteit

Het initiatief is net gestart en loopt goed.

Draagvlak

Het merendeel van de zorgboeren in Drenthe is aangesloten bij de Stichting.
De provincie is positief over de Stichting.

Overdraagbaarheid

Volgens Bert Rotmensen werkt het goed om een dergelijk samenwerkingsverband regionaal te organiseren, waarbij maximaal 20 boeren bij één stichting zijn aangesloten. Hij ziet Drenthe als één regio. In bijvoorbeeld Overijssel zou je dan meerdere stichtingen op moeten richten; er zijn daar teveel zorgboeren, het gebied is te groot en de regio's zijn te verschillend om dat in één stichting onder te brengen.

Behoefte aan databank

-

Toekomst van het initiatief

Een aantal boerderijen is zich aan het oriënteren op of net gestart met landbouw & zorg; de verwachting is dat deze boerderijen zich zullen aansluiten bij de Stichting.
Bert Rotmensen is bezig met het opstellen van een projectplan voor samenwerking met de agrarische bedrijfsverzorging.
Voor de toekomst is het volgens Bert Rotmensen belangrijk om erop te letten dat de leden onderling elkaar niet gaan zien als concurrenten. Wat hij ook noemt is het gevaar om als Stichting te 'verinstitutionaliseren': na verloop van tijd worden dingen vastgelegd en bestaat het gevaar dat er minder flexibel gewerkt en gereageerd wordt.

Wie kan benaderd worden voor aanvullende informatie

Stichting Zorgboerderijen Drenthe, Jan van Donkersgoed (voorzitter), tel.nr. 0599 287362
(Ellertsweg 6, 9535 TA Ellertshaar, e-mail vdonkersgoed@hetnet.nl)
ABERO advies, Bert Rotmensen, tel.nr. 0485 383260 of 06 22557085

Bron:
verslag gesprek met Bert Rotmensen, Jan Hassink, Ina Kattenbroek (door IK)
verslag gesprek Jan van Donkersgoed en Ina Kattenbroek (door IK)
reactie van Jan van Donkersgoed op concept-beschrijving

DRENTHE; taken van regionaal initiatief

		Stichting Zorgboerderijen Drenthe
	Werkgebied:	Provincie Drenthe
1	Overzicht bewaren van relevante partijen en ontwikkelingen	X
2	Functioneren als aanspreekpunt; loketfunctie	X
3	Verbeteren van samenwerking tussen partijen op regionaal niveau	X
4	Afstemmen van praktijk en provinciaal beleid	X
5	Verbeteren afstemming vraag en aanbod (op cliëntniveau)	X
6	Verbeteren van samenwerking tussen zorgboeren	X
7	Deskundigheidsbevordering van zorgboeren	X
8	Ontwikkelen van de zorgvraag/deskundigheidsbevordering andere partijen	X
9	Belangenbehartiging voor zorgboeren	X

Overijssel

Samenwerking zorgboerderijen en Parabool; Overijssel

Dit initiatief betreft het ontwikkelen en duurzaam implementeren van een goede samenwerkingsstructuur tussen landbouw in zorg. Het gaat om een samenwerkingsverband tussen Parabool, een zorginstelling voor verstandelijk gehandicapten, en een aantal zorgboerderijen in de regio Salland - Deventer.
Men wil cliënten/ouders die niet in beeld zijn bij regionale zorgaanbieders, die geen zorg in natura willen ontvangen of cliënten die op een wachtlijst staan bij een zorginstelling, de mogelijkheid bieden zorg in te kopen bij een zorgboerderij.

Doel

Het hoofddoel is kwaliteitsverbetering van het totale zorgaanbod voor de cliënt die op een zorgboerderij perspectieven heeft of wenst.

Specifieke achtergrond

Er is een gemis gesignaleerd aan goede overbruggingszorg aan cliënten die op een wachtlijst staan voor opname of zorg bij een zorginstelling. En een toenemend aantal ouders wil voor hun kind graag zorg op een zorgboerderij, maar kan of wil geen verantwoordelijkheid dragen voor het inkopen ervan middels een pgb.
De doelgroep betreft mensen met een verstandelijke handicap, soms gecombineerd met gedragsproblemen.
Ida Besten heeft dit probleem voorgelegd aan de betrokken organisaties, waarna allen zeer constructief naar oplossingen hebben gezocht.

Taken/producten/activiteiten

- Ontwikkelen en implementeren van een samenwerkingsstructuur
- Matchen van cliënten op zorgboerderijen, door intermediair
- Ondersteuning aan zorgboeren in de begeleiding van cliënten
- 'Vangnetfunctie' voor boeren, door zorginstellingen

Betrokken partijen

- Initiatiefnemer: Ida Besten, intermediair landbouw & zorg voor Stichting Stimuland
- Parabool

Het zorgkantoor is op de hoogte van het initiatief.

Financiering

De hoogte van de financiering is afhankelijk van het product wat geleverd wordt en van de zorgzwaarte van de cliënt; dit varieert dus.
Opmerking: er is een grote variatie in tarieven die een zorginstelling hanteert voor overhead, noodzakelijke zorgadministratie en zorgverantwoording van een individuele cliënt; sommige zorginstellingen rekenen 25 - 30 % van het totale persoonsvolgend budget (bvb). Dit gaat ten koste van het tarief voor de cliënt.
De Parabool hanteert een redelijk tarief.

Werkwijze

De mogelijkheid om zorg in te kopen wordt geregeld door middel van een persoonvolgend budget (pvb). Het betreft logeren (soms ter overbrugging van de wachtlijst), naschoolse opvang, vakantie-opvang, weekendopvang, dagbesteding en arbeidsmatige dagbesteding op de boerderij.
De zorginstelling draagt de verantwoordelijkheid voor de organisatie van het pvb en de administratie. Daarnaast zorgt de zorginstelling voor de uitvoering van onder andere de 'vangnetfunctie' en het vervoer van cliënten naar de zorgboerderij. De cliënten/ouders blijven wel verantwoordelijk voor het vervoer.
De matchting wordt verzorgd door de intermediair, evenals de begeleiding van de zorgboeren.

Hoe wordt gecommuniceerd

De frequentie van de communicatie tussen zorgboeren en parabool wordt vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst. Het initiatief ligt bij Parabool. Overstijgend overleg tussen partijen wordt indien wenselijk georganiseerd. Dit is aan de orde en het initiatief werd genomen door I. Besten.

Wat levert het concreet op

- De cliënten/ouders worden niet belast met de administratieve rompslomp die men wel zou hebben bij een pgb constructie. De cliënten/ouders kunnen wel meekijken of het pvb gekoppeld blijft aan wat men wil.
- Cliënten/ouders zijn minder belast met het regelen van het vervoer (maar blijven wel verantwoordelijk).
- De zorginstelling krijgt nieuwe cliënten in beeld die in de toekomst mogelijk ook andere zorgproducten afnemen.
- De matching wordt door de intermediair geregeld; dit bespaart de zorginstelling tijd, geld en werk.
- Voor zorgboeren betekent het dat cliënten sneller kunnen starten.
- Sommige zorgboeren werken voor het eerst samen met een zorginstelling die hen ook in de toekomst cliënten kan aanleveren.
- Doordat de zorgboeren kunnen terugvallen op de instelling, kan dit een positief effect hebben op de uitstraling naar cliënten/ouders (grotere betrouwbaarheid).
- Voor de SPD betekent dit initiatief dat er sneller bemiddeld kan worden.
- Intermediairen kunnen cliënten aanleveren die nog bij geen enkele zorginstelling in beeld zijn.
- Intermediairen kunnen verschillende samenwerkingspartijen sneller bij elkaar brengen ten gunste van de cliënt.

Behoefte aan ondersteuning

Op dit moment is geen ondersteuning gewenst.
In de toekomst mogelijk behoefte aan financiering van de intermediair.

Knelpunten

Soms zijn ouders zelf sociaal-emotioneel zwak, waardoor het regelen van goede overeenkomsten en het regelen van vervoer langer duurt.
Mogelijk in de toekomst afhankelijk van de Parabool.

Continuïteit

Aangezien de persoonsvolgend budget-financiering vervalt dient een zelfde constructie voortgezet te kunnen worden, in een vraaggestuurde financiering met zorg in natura middelen.

Draagvlak

Het initiatief wordt breed gedragen.

Overdraagbaarheid en uitwisseling van ervaringen

Het is het waard om dit initiatief in andere regio's te stimuleren; in de praktijk gebeurt dit al.

Behoefte aan databank

Kan zinvol zijn, echter de ontwikkelingen binnen de AWBZ gaan op dit moment zo snel dat veel initiatieven soms alweer achterhaald zijn.

Toekomst van het initiatief

Wellicht dat dit initiatief mogelijkheden biedt voor nieuwe zorgproducten op de boerderij.
Binnen het initiatief komen cliënten in beeld met zwaardere problematiek dan de eigenlijke doelgroep. Voor die groep dient mogelijk een samenwerkingsstructuur opgezet te worden met zorginstellingen die meer expertise hebben van betreffende problematiek.

Wie kan benaderd worden voor aanvullende informatie

Ida Besten, tel 0548 595275. e-mail bureau.besten@nlgateway.net

Bron:
beschrijving door Ida Besten

Samenwerking tussen zorgboerderijen en woonzorgcentrum voor ouderen; Overijssel

Binnen dit initiatief zoeken boerderijen en een AWBZ-erkende instelling voor ouderenzorg samenwerking.
Initiatieven worden door beide partijen genomen: een boerderij die samenwerking met de zorginstelling zoekt en realiseert en de zorginstelling die samenwerking zoekt met een boerderij. Inmiddels zijn een aantal zorgboerderijen voor ouderen gerealiseerd. GLTO ondersteunt dit initiatief.

Doel

Het op de boerderij realiseren van het product dagzorg voor daartoe geïndiceerde ouderen.

Specifieke achtergronden

Samenwerking tussen zorgboerderijen en de instelling voor ouderenzorg wordt gezocht om diverse redenen:

- een invulling van (latente) behoefte aan een gedifferentieerd zorgaanbod op maat
- er bestaat onbehagen over het huidig functioneren van de zorg aan de betreffende doelgroep
- de invulling van de wens van zelfstandig ondernemerschap
- de relevante partijen zijn 'rijp' voor vernieuwing

Taken/producten/activiteiten

Tot stand brengen van match tussen vraag en aanbod van dagzorg op de boerderij. Dit op 'individueel niveau': de zorgvrager vindt een plek op een dagzorg die bij zijn/haar zorgvraag past.
Maar ook matching in bredere zin: matching van vraag (de zorginstelling) en aanbod (de zorgboerderij) waarbij GLTO ondersteunt in de realisatie van de samenwerking tussen ouderenzorginstellingen en boeren.
Ook aan al functionerende zorgboerderijen voor ouderen wordt ondersteuning geboden.
Ten behoeve van de zorgboerderijen is onderlinge uitwisseling, enz. aan de orde.

Betrokken partijen

Initiatiefnemer: zorgboeren, instelling.
In de voorbereiding zijn betrokken: zorgboerderij, zorginstelling, intermediairs vanuit een provinciaal project.
Daarnaast, secundair, het zorgmaatschappelijk middenveld, dit betreft onder andere Stichting welzijn ouderen en de ouderenraad.
In de uitvoering: zorgboerderij en zorginstelling. Secundair zijn vrijwilligers en de thuiszorg betrokken.

Financiering

-

Werkwijze

In één situatie is een arbeidsovereenkomst opgesteld tussen de zorginstelling en de zorgboerin. Verder wordt de samenwerking vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst tussen de AWBZ-erkende instelling en de zorgboerderij.

Hoe wordt gecommuniceerd

De communicatie verloopt via de reguliere overlegstructuren en op maat.

Wat levert het concreet op

- Verbreding van het zorgaanbod in de regio (differentiatie van het product dagzorg) hetgeen goed is voor de zorginstelling en voor de individuele zorgvragers.
- Een bijdrage aan het oplossen van de wachtlijstproblematiek (ook de latente wachtlijst die niet formeel in beeld is bij RIO/zorgaanbieders).
- Vervulling van de wens/verlangen/doelstelling boer en boerin.
- Verbreding en versteviging van de bedrijfsvoering.

Behoefte aan ondersteuning/welke soort ondersteuning

Er is behoefte aan ondersteuning/feedback met betrekking tot de inhoudelijk invulling van het initiatief. Terugkoppeling/uitwisseling van ervaringen met vergelijkbare initiatieven is nog maar beperkt aanwezig.

Knelpunten

De investeringsbehoefte op de zorgboerderij is hoog gezien de voor de doelgroep benodigde faciliteiten. Daarbij komt dat een zorgboerderij een relatief kleinschalige zorgaanbieder is. Het CTG-normbudget dat beschikbaar is via de AWBZ-erkende zorginstelling is ontoereikend.

Continuïteit

-

Draagvlak

-

Overdraagbaarheid en uitwisseling van ervaringen

Is mogelijk.

Behoefte aan databank

-

Toekomst van het initiatief

De toekomst ziet er positief uit gezien het aanbod van cliënten en het maatschappelijke draagvlak. Het is dan wel nodig om een structurele oplossing te vinden voor de financiering. Een mogelijke oplossing: invoering van het pgb voor dit product met de modernisering van de AWBZ?

Wie kan benaderd worden voor aanvullende informatie

GLTO Bedrijfsadvies Deventer, Derk Pullen, tel.nr. 0570 662807, e-mail: dpullen@glto.nl

Bron:
beschrijving door Derk Pullen

OVERIJSSEL; taken van provinciale en regionale initiatieven

		Plan voor Transferpunt Overijssel	Samenwerking zorgboerderijen met Parabool	Samenwerking zorgboerderij(en) - woonzorgcentrum
	Werkgebied:	Provincie Overijssel	Salland - Deventer	Provincie Overijssel
1	Overzicht bewaren van relevante partijen en ontwikkelingen	X		
2	Functioneren als aanspreekpunt; loketfunctie	X		
3	Verbeteren van samenwerking tussen partijen op regionaal niveau	X	X	X
4	Afstemmen van praktijk en provinciaal beleid	X		X
5	Verbeteren afstemming vraag en aanbod (op cliëntniveau)	X	X	
6	Verbeteren van samenwerking tussen zorgboeren	X	X	X
7	Deskundigheidsbevordering van zorgboeren	X	X	X
8	Ontwikkelen van de zorgvraag/ deskundigheidsbevordering andere partijen	X		
9	Belangenbehartiging voor zorgboeren			X

Flevoland

Expertise Centrum Landbouw & Zorg Dronten

Het Expertise Centrum Landbouw & Zorg in Dronten beoogt een functiecombinatie van Landbouw & Zorg tot stand te brengen. Het plan is om diverse initiatieven bij elkaar te brengen in drie centra en deze bij elkaar te plaatsen in één landelijk centrum, aan de Wisentweg in Dronten. Het betreft de ontwikkeling van een Praktijkcentrum Landbouw & Zorg (deelproject I), de ontwikkeling van een Onderwijscentrum Landbouw & Zorg (deelproject II) en de ontwikkeling van een Landelijk Dienstencentrum Landbouw & Zorg (deelproject III).
Dit initiatief (de drie deelprojecten en het overkoepelende expertise centrum) bevindt zich nog in de voorbereidings- en planfase.
Het expertisecentrum Dronten gaat een hechte samenwerking aan met het expertisecentrum Landbouw, Groen en Gezondheid in Wageningen. Het expertisecentrum Dronten richt zich met name op de interactie praktijk-onderwijs (overdracht van kennis); het expertisecentrum Wageningen op de interactie praktijkonderzoek (ontwikkelen van kennis).

Doel

Doelstelling van het Expertise Centrum is het leveren van een samenhangende bijdrage aan het ontwikkelen van landelijk gebied door:

- plattelandsvernieuwing middels praktijksituaties voor Landbouw & Zorg aan de Wisentweg in Dronten en het opzetten van een dienstencentrum Landbouw & Zorg;
- zorgvernieuwing door het aanbieden van 'zorg op maat' en leerwerktrajecten voor langdurig
- zorgafhankelijken;
- onderwijsvernieuwing voor VMBO cliënten, werkbegeleiders op zorgboerderijen en consultancy in brede zin.

Met de functiecombinatie Landbouw & Zorg wil men een duurzaam perspectief bieden aan agrarische ondernemers die zoeken naar verbreding van de bedrijfsvoering. Belangrijke gevolgen zijn vermaatschappelijking van de landbouw, sociale cohesie en vitalisering van het platteland.

Specifieke achtergronden

Vanaf 1999 zijn zorginstellingen, kennisinstellingen (waaronder onderwijs), Staatsbosbeheer, agrarische ondernemingen met een zorgambitie en het Landelijk Steunpunt Landbouw & Zorg met elkaar in gesprek omtrent het ontwikkelen van mogelijkheden voor de combinatie van Landbouw & Zorg.
Met ondersteuning van de Gemeente Dronten en de Provincie Flevoland is in 2000 een eerste haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd. In juni 2001 werd op initiatief van de verschillende partners een inventarisatiebijeenkomst gehouden, in november van dat jaar resulteerde dat in een masterplan 'Centrum Landbouw & Zorg', opgesteld door AKC Flevoland.

Deelproject I: Praktijkcentrum Landbouw & Zorg

Het plan is een praktijkcentrum te starten dat bestaat uit vijf agrarische bedrijven, een dorpsboerderij, een winkel en een horecavoorziening. Deze bedrijven stellen hun bedrijfsvoering open voor zorgvragers in brede zin. De vier betrokken zorginstellingen hebben een doelgroep die zeer divers is. Een groeiend aantal cliënten wil graag binnen één van deze bedrijven aan het werk.

Doel

Het doel van het Praktijkcentrum Landbouw & Zorg is:
- het realiseren van een goed toegankelijk samenhangend en op elkaar aansluitend aanbod van werk- en leertrajecten in de combinatie van Landbouw & Zorg;
- het bieden van perspectief voor opleiding, stagemogelijkheden en werkgelegenheid voor de doelgroepen van haar partners;
- op het erf, op het land en in het bos wil het praktijkcentrum de scheidslijnen tussen sectoren doelgericht opheffen; de samenwerking van mensen en sociale activering staan centraal.

Betrokken partijen

Stichting TriAde Lelystad/AAC de Ketting (een dagactiviteitencentrum in Dronten), Groenhorst College Dronten, CAH Dronten, Stichting Nieuw Veldzicht Almere (residentiële jeugdhulpverlening Flevoland), Stichting CPH (Centrum voor Psychotrauma Hulpverlening), Stichting De Reeve (behandelcentrum voor lichtverstandelijk gehandicapte jongeren), Werkgemeenschap De Warmonderhof (vier bedrijven: akkerbouw, tuinbouw, melkveebedrijf, fruitteelt), Schoolboerderij CAH, Staatsbosbeheer Regio Flevoland/ Overijssel.

Deelproject II: Onderwijscentrum Landbouw & Zorg

Binnen het Onderwijscentrum zullen diverse onderwijs- en opleidingstrajecten verzorgd worden. Groen onderwijs voor kinderen en jongeren uit de zorgsector (VMBO, niveau 0 tot 1) en opleidingen op MBO en HBO niveau gericht op Landbouw & Zorg (niveau 4 en 5).

Doel

Doelstellingen van het Onderwijscentrum Landbouw & Zorg zijn:
- het ontwikkelen en realiseren van Groen onderwijs niveau 0 tot 1;
- het ontwikkelen en realiseren van gecertificeerd onderwijs voor de functiecombinatie Landbouw & Zorg MBO Groen, niveau 4;
- het ontwikkelen en realiseren van Landbouw & Zorg onderwijs op HAO niveau 5;
- het opzetten van een landelijke expertisegroep; uitwisseling van alle kennis ten aanzien van Landbouw & Zorg;
- het breed toegankelijk maken van de kennis middels masterclass en cursusontwikkeling;
- internationalisering van het fenomeen Landbouw & Zorg.

Betrokken partijen

Groenhorst College Dronten, HPV (Heil Pedagogisch Verbond), CAH Dronten, Windesheim, IPC, Stichting TriAde Lelystad, Stichting Nieuw Veldzicht Almere, Groenhorst College Lelystad, OCIJ de Anger Lelystad, Stichting De Reeve.

Deelproject III: Landelijk Dienstencentrum Landbouw & Zorg

Dit deelproject is in directe samenwerking met het Landelijk Steunpunt, de Vereniging van Zorgboeren en LTO-Concern ontwikkeld.
De achtergrond zijn een viertal gesignaleerde landelijk spelende knelpunten op het gebied van Landbouw & Zorg. Het betreft: geen rechtstreekse financiering voor zorgboerderijen vanuit de AWBZ; het ontbreken van een heldere organisatiestructuur; kwaliteitsborging: er is wel een systeem maar nog geen structurele inbedding; en dat wat welke zorgboerderij te bieden heeft is nog onvoldoende bekend bij zorgvragers in brede zin.

Doel

De doelstelling van het dienstencentrum is het professionaliseren en verzelfstandigen van landbouw & zorg. Subdoelstellingen zijn:

- het vergroten van de professionaliteit van landbouw en zorgondernemers;
- het verlenen van erkende en kwalitatieve zorg op maat op de zorgboerderij;
- het verzekeren van de inkomenspositie van zorgboerderijen;
- bekendmaking van landbouw & zorg bij een groter publiek;
- de ontwikkeling en versterking van de regionale netwerken/steunpunten landbouw & zorg.

Betrokken partijen

Groenhorst College Dronten, CAH Dronten, Stichting TriAde Lelystad, Stichting Nieuw Veldzicht Almere, Landelijk Steunpunt Landbouw & Zorg, LTO Concern, Vereniging van Zorgboeren.

Wie kan benaderd worden voor aanvullende informatie

De heer Wiebe Cool, tel.nr. 023 5511150

Bron:
Projectplan Expertise Centrum Landbouw & Zorg Dronten

Gelderland

Project Landbouw & Zorg Gelderland

De provincie Gelderland heeft een coördinator Landbouw & zorg aangesteld voor 20 uur per week om de ontwikkeling van landbouw & zorg te stimuleren.

Doel

Het versterken en verzelfstandigen van de sector Landbouw & zorg in Gelderland.
Het beoogde eindresultaat is een professionele en zelfstandige sector Landbouw & Zorg waarin zorg-vragers eenvoudig een kwalitatief goede plek op een zorgboerderij kunnen vinden en waarin er voor zorgboeren, bedrijfsmatig en financieel, volop mogelijkheden liggen.

Specifieke achtergronden

De provincie hecht veel waarde aan de ontwikkeling van zorgboerderijen, zowel vanuit het oogpunt van plattelandsontwikkeling als zorgvernieuwing.

Taken/producten/activiteiten

Ontwikkelingen binnen de provincie inzichtelijk maken, waar nodig/mogelijk aanzetten tot nieuwe projecten, bekendheid geven en betrokkenheid verwerven, afstemmen van ontwikkelingen, bijdragen aan verdere inbedding van Landbouw & Zorg.

Betrokken partijen

Initiatiefnemer is de provincie Gelderland.
Hoofdaannemer van het project is GLTO Projecten. In nauwe samenwerking met welzijnsorganisatie Spectrum Gelderland wordt gewerkt aan het realiseren van de doelstellingen. Verder is er veel samenwerking met partijen uit het veld.

Financiering

-

Werkwijze

De coördinator heeft veel vrijheid in het vervullen van zijn rol. Er vindt regelmatig afstemming met de provincie plaats over de te nemen stappen. Er is een uitgebreid netwerk opgebouwd.

Hoe wordt gecommuniceerd

-

Wat levert het concreet op

Er komt duidelijkheid over ontwikkelingen binnen Gelderland en waar mogelijk een betere afstemming tussen de partijen. Er vindt inbedding plaats van Landbouw & zorg in bestaand beleid. Ook levert het gerichte ondersteuning op.

Behoefte aan ondersteuning/welke soort ondersteuning

Geen ondersteuning.

Knelpunten

Het project gaat uit van grote eigen inzet en betrokkenheid van overige partijen zoals zorgboeren zelf, zorgkantoren, cliëntenorganisaties. Dit is soms nog moeilijk.
Het project is slechts tijdelijk van aard. Binnen enkele jaren moeten de taken van de coördinator ofwel overbodig zijn geworden ofwel worden ingebed in bestaand beleid/ontwikkelingen.

Continuïteit

Het project heeft een tijdelijke aard. Wel wordt gezocht naar mogelijkheden om een aantal van de taken structureel ergens anders onder te brengen.

Draagvlak

Het draagvlak is groot. Veel partijen stellen de inzet op prijs.

Overdraagbaarheid

Dit initiatief is niet zomaar overdraagbaar. Het is afhankelijk van de specifieke situatie in een provincie. Er is wel uitwisseling mogelijk op basis van deeltaken.

Behoefte aan databank

Ja.

Toekomst van het initiatief

-

Wie kan benaderd worden voor aanvullende informatie

Project Landbouw & Zorg Gelderland, Eric de Zeeuw, tel.nr. 0342 466274

Bron:
beschrijving door Bas Breman/Eric de Zeeuw

Regionaal Netwerk Achterhoek en Liemers

Het netwerk is een overleg tussen uiteenlopende partijen die in de regio Achterhoek en Liemers bezig zijn met landbouw & zorg. In de (wisselende) groep zitten onder andere zorgboeren, Plattelandshuis Achterhoek Liemers (PAL, voorheen SPA), gemeenten, zorginstellingen, zorgkantoren, een cliëntenvertegenwoordiger.

Doel

Elkaar kennen, elkaar informeren over de ontwikkelingen die betrekking hebben op landbouw & zorg; het uitwisselen van ideeën; discussie.

Specifieke achtergronden

Het initiatief is een aantal jaren geleden opgezet om een betere samenwerking en uitwisseling tussen betrokken partijen tot stand te brengen.

Taken/producten/activiteiten

Organiseren van bijeenkomsten voor betrokken partijen waardoor tot stand komen, uitbreiding en versterking van netwerk van zorgboeren en andere betrokken partijen.

Betrokken partijen

Initiatiefnemer van het netwerk is Brigitte Keijzer van Plattelandshuis Achterhoek Liemers (voorheen SPA).
De daadwerkelijke opkomst en samenstelling van de groep wisselt nogal. De bovengenoemde partijen staan in ieder geval op de lijst van genodigden.

Financiering

-

Werkwijze

Er is een vaste voorzitter, de heer Sleterink. De groep komt een paar keer per jaar bij elkaar, tot nu toe steeds op initiatief en uitnodiging van het PAL (Brigitte Keijzer).

Hoe wordt gecommuniceerd

Tijdens de bijeenkomsten wordt in een informele setting gecommuniceerd. Meestal beslaat de ronde van kennismaking en mededelingen al flink wat tijd.

Wat levert het concreet op

Wat het netwerk concreet oplevert is niet altijd duidelijk. Toch blijkt het wel belangrijk dat partijen elkaar (leren) kennen en regelmatig met elkaar van gedachten kunnen wisselen. Dit is zeker van belang geweest voor een aantal initiatieven in de Achterhoek.

Behoefte aan ondersteuning

De meeste betrokkenen hechten wel belang aan dit samenwerkingsverband. Het is niet de ambitie om het netwerk veel groter te laten groeien. Het is belangrijk om de ingangen naar de verschillende

sectoren te behouden, ook als zo nu en dan een deelnemer wegvalt. Maar weinig mensen hebben tijd of middelen om het voortouw te nemen in het behouden van de ingangen naar de verschillende sectoren als er een deelnemer wegvalt.
De hoop is dat de provincie Gelderland wat middelen vrij wil maken voor dit soort initiatieven.

Aan welke soort ondersteuning is behoefte

Deels financieel; een bescheiden bijdrage om de groep draaiende te kunnen houden. Daarnaast zou de groep ook organisatorisch ondersteund kunnen worden.

Knelpunten

Een knelpunt is het draaiende en bij elkaar houden van de groep, zeker nu de huidige trekker heeft aangegeven minder tijd en middelen beschikbaar te hebben om het overleg te blijven organiseren. De vraag is wie het voortouw neemt.
Een ander punt is dat het effect van het overleg geoptimaliseerd zou kunnen worden.

Continuïteit

-

Draagvlak

Betrokken partijen stellen het initiatief op prijs en hechten er waarde aan.

Overdraagbaarheid en uitwisseling van ervaringen

De aanpak is overdraagbaar naar andere regio's. Dit niveau van samenwerking en uitwisseling is ook aan te bevelen.

Behoefte aan databank

Onbekend.

Toekomst van het initiatief

-

Wie kan benaderd worden voor aanvullende informatie

PAL, Brigitte Keijzer, tel.nr. 0314 625000

Bron:
beschrijving door Bas Breman

Samenwerkingsverband Veluwe IJsselvallei i.o.

Dit samenwerkingsverband, een initiatief van GLTO Projecten /Programmabureau Veluwestroom en de Vereniging Veluwe IJsselvallei, bevindt zich in de oprichtingsfase. Aanleiding om te starten is het aantal initiatieven in het gebied waardoor het realiseren van een betere afstemming en samenwerking wenselijk is.

Doel

Het realiseren van een betere samenwerking en afstemming tussen zorgboeren in de regio Veluwe IJsselvallei, waarbij men veel van elkaars ervaringen kan leren.

Specifieke achtergronden

Het aantal initiatieven in de regio geeft aanleiding tot het realiseren van betere afstemming en samenwerking.

Taken/producten/activiteiten

Middels het organiseren van bijeenkomsten voor betrokken partijen het verbeteren van afstemming en samenwerking tussen zorgboeren.

Betrokken partijen

Initiatiefnemers zijn GLTO/Programmabureau Veluwestroom en de Vereniging Veluwe IJsselvallei. Verder zijn er een aantal zorgboeren bij betrokken.

Financiering

-

Werkwijze

Het project is in opstart. Het doel is om betrokken zorgboeren op korte termijn bij elkaar te roepen. Indien er voldoende vraag naar is, wordt geprobeerd om geleidelijk door te groeien naar een studiegroep, in eerste instantie onder de vlag van de Vereniging Veluwe IJsselvallei.

Hoe wordt gecommuniceerd

-

Wat levert het concreet op

Een betere afstemming tussen de zorgboeren in de regio moet leiden tot een professioneler aanbod, een betere toegankelijkheid en herkenbaarheid.

Behoefte aan ondersteuning/welke soort ondersteuning

Het project is nog erg pril. Ondersteuning is welkom, met name de ervaringen vanuit andere gebieden. Daarbij is er behoefte aan financiële middelen om het project op te starten.

Knelpunten

-

Continuïteit

Nog te vroeg om te zeggen.

Draagvlak

Er lijkt interesse te zijn. Ervaringen in andere regio's onderstrepen het belang van dergelijke studiegroepen.

Overdraagbaarheid

In eerste instantie wordt geleerd van ervaringen in andere regio's. Voor een belangrijk deel overdraagbare ervaringen.

Behoefte aan databank

-

Toekomst van het initiatief

-

Wie kan benaderd worden voor aanvullende informatie

GLTO Projecten/Programmabureau Veluwestroom, Jelle Meindertsma, tel.nr. 0571 268370

Bron:
beschrijving door Bas Breman

Project Werkt Natuurlijk

Door Bureau Kramer (Wageningen) wordt voor langdurig werklozen met (zeer) problematische achtergronden zoals verslavings- en psychiatrische problemen, een plek op een zorgboerderij gezocht en vindt coaching en begeleiding van zorgboeren plaats, onder andere in een studiegroep.

Doel

Het doel van de studiegroep is de boeren in het project te begeleiden en waar nodig ook de deskundigheden en vaardigheden aan te leren die vereist zijn bij het werken met deze doelgroep.

Specifieke achtergronden

Met de doelgroep, langdurig werklozen, is inmiddels veel ervaring opgedaan. De doelgroep vereist een specifieke aanpak. Daarbij kan men veel van elkaar leren.

Taken/producten/activiteiten

- Begeleiding en professionalisering van zorgboeren in het werken met langdurig werklozen op het gebied van zorg, sociale activering en arbeidstraining.
- Bureau Kramer acquireert opdrachten.

Betrokken partijen

Initiatiefnemer is bureau Kramer, Annemiek Kramer.
Er zijn 10 - 15 werk-leer-zorgbedrijven bij betrokken.

Financiering

De vergoeding aan het werk-leer-zorgbedrijf is verdisconteerd in de totale trajectprijs.

Werkwijze

De groep van zorgboeren komt een aantal keer per jaar bij elkaar. Daarnaast is er enige individuele coaching en begeleiding voor de boeren.
De nadruk in de groepsbijeenkomsten ligt onder andere op rollenspelen, persoonlijke vaardigheden, hoe ga je om met een cliënt.
Daarnaast is Bureau Kramer bezig met de matching tussen gemeenten, cliënten en boeren en daarmee het geven van grotere bekendheid van Landbouw & zorg.

Hoe wordt gecommuniceerd

- nieuwsbrief
- website
- veel persoonlijke contacten
- via coaching en studiegroep

Wat levert het concreet op

Het project draagt bij aan deskundigheidsbevordering van de zorgboeren. Dit vergroot de mogelijkheden van plaatsing van cliënten.

Behoefte aan ondersteuning/welke soort ondersteuning

De samenwerking is naar tevredenheid. De groep groeit nog. Er is op korte termijn wel behoefte aan financiële ondersteuning.
Mogelijk kan de samenwerking op termijn meer verzelfstandigd worden.
Op korte termijn is (financiële) ondersteuning van de provincie gevraagd om de studiegroep te kunnen begeleiden en coördineren.

Knelpunten

Er is deels overlap met het initiatief van de Stichting Vernieuwing Gelderse Vallei (SVGV). Hierdoor staan ondernemers soms voor een dilemma ten aanzien van de inzet van hun tijd en betrokkenheid.
De studiegroep van Werkt Natuurlijk richt zich primair op de coaching en begeleiding rondom de thema's activering, arbeidstraining en arbeidstoeleiding gericht op praktijkervaring. Daarnaast is verzelfstandiging en netwerkontwikkeling een centraal thema.

Continuïteit

Het enthousiasme en de betrokkenheid van de ondernemers zijn goed. Het is nog wel een probleem om het project ook financieel draaiend te houden. Mogelijk kunnen de gemeenten daar in de toekomst een grotere rol in spelen wanneer zij het belang van deze vorm van organisatie inzien.

Draagvlak

Het draagvlak onder de boeren is goed.

Overdraagbaarheid

Het fenomeen studiegroep is niet nieuw; het inhoudelijke programma onderscheidt zich wel. Daar zou zeker in andere regio's van geleerd kunnen worden. Mogelijk dat er met ingang van 2003 samengewerkt gaat worden met het initiatief van de SVGV.

Behoefte aan databank

Lijkt een goed idee.

Toekomst van het initiatief

De Werkt Natuurlijk trajecten zijn met ingang van 1 januari 2003 ondergebracht bij de Stichting Werkt Natuurlijk.

Wie kan benaderd worden voor aanvullende informatie

Bureau Kramer, Annemiek Kramer, tel.nr. 0317 416494

Bron:
beschrijving door Bas Breman
reactie op concept-beschrijving door Annemiek Kramer

RADAR (Oost-Gelderland)

Stichting Radar (Regionaal Aanbod Dagbesteding en Arbeids Rehabilitatie) verzorgt dagbesteding en arbeidsrehabilitatie voor mensen met psychiatrische problemen. Het werkgebied is Oost-Gelderland. GGNet, netwerk voor geestelijke gezondheidszorg Oost-Gelderland (alle GGZ aanbieders in Oost-Gelderland zijn per 1 januari 2002 gefuseerd en vormen GGNet) besteedt alle vormen van dagbesteding uit aan Radar. Radar coördineert en ondersteunt aanbieders van voorzieningen en projecten op het gebied van dagbesteding en arbeidsrehabilitatie, waaronder een zestal zorgboerderijen.

Doel

Het realiseren en ondersteunen van een aanbod voor dagbesteding aan (ex-)GGZ gebruikers op reguliere agrarische bedrijven.

Specifieke achtergronden

Door GLTO is in oktober 1997 een bijeenkomst voor agrariërs over plattelandsontwikkeling gehouden, waarbij één van de thema's Landbouw & zorg was. Op deze bijeenkomst vroeg Radar/PSGO (Psychiatrisch ziekenhuis Spectrum Gelderland Oost) of er belangstellende agrariërs waren waarmee ze een nieuw zorgaanbod op de boerderij konden ontwikkelen. Na een aantal positieve reacties is vervolgens het project 'Dagbesteding op de boerderij' van start gegaan. Na afloop van dit half jaar project (in april 1999) werd geconcludeerd dat de betrokken partijen wensten door te gaan met dagbesteding op boerderij.

Taken/producten/activiteiten

Matchen zorgboer – zorgvrager.
Begeleiding /ondersteuning van zorgboeren in omgang met zorgvragers.
Organiseren bijeenkomsten voor betrokken agrariërs voor onderlinge uitwisseling van ervaring en kennis.

Betrokken partijen

Initiatiefnemers zijn GLTO en Radar/PSGO.
Verder is een zestal (per november 2002) agrariërs betrokken.

Financiering

AWBZ gelden.

Werkwijze

Binnen Radar zijn een coördinator en een consulent Landbouw & zorg werkzaam. De consulent verzorgt de matching zorgvrager - zorgboer, de begeleiding van zorgvrager en zorgboer, de afhandeling van de contracten die opgesteld worden tussen de zorgboer, de deelnemer en Radar.
De coördinator is verantwoordelijk voor de beleidsmatige kant.

Hoe wordt gecommuniceerd

De consulent bezoekt de deelnemers op de zorgboerderij en wil met ingang van januari 2003 daarnaast ook regelmatig de zorgboeren bezoeken en spreken zonder deelnemers.
Twee keer per jaar wordt op initiatief van Radar een bijeenkomst met de zorgboeren en Radar georganiseerd. Het doel van deze bijeenkomsten is het bespreken van de stand van zaken en eventuele

problemen, uitwisseling van kennis en ervaringen. Tijdens deze bijeenkomsten vinden ook de budget-besprekingen plaats. Daarnaast is één van de zes boeren contactpersoon namens de zorgboeren en worden zaken vanuit de zorgboeren naar Radar en vice versa via haar gecommuniceerd.

Wat levert het concreet op

Plaatsen voor dagbesteding op reguliere agrarische bedrijven.
De bijeenkomsten leveren op dat men elkaar kent en elkaar weet te vinden bij nieuwe ontwikkelingen en problemen. Daarnaast kan men van elkaar leren.

Behoefte aan ondersteuning/welke soort ondersteuning

De huidige werkwijze is voldoende.
De zorgboeren zouden nog wel enige steun kunnen gebruiken bij de onderhandelingen/dialoog met Radar om wat sterker in hun schoenen te staan. Er is derhalve behoefte aan professionalisering in de onderhandelingen met de zorginstelling.

Knelpunten

-

Continuïteit

De continuïteit lijkt goed, zeker wanneer Radar het voortouw blijft nemen.

Draagvlak

Het initiatief wordt door alle betrokkenen op prijs gesteld.

Overdraagbaarheid

Het initiatief is eenvoudig te kopiëren door andere zorginstanties; dat is aanbevelenswaardig. Vanuit Spatie in Apeldoorn zijn hierover al contacten geweest met Radar.

Behoefte aan databank

-

Toekomst van het initiatief

Er zijn plannen om de groep met deelnemende boeren uit te breiden. Er is sprake van concrete contacten.

Wie kan benaderd worden voor aanvullende informatie

Radar, Nico de Gunst, tel.nr. 06 51153320

Bron:
beschrijving door Bas Breman
verslag gesprek R. Brokken, consulent Landbouw & Zorg
Radar met Ina Kattenbroek (door IK)

Spatie (Apeldoorn)

Spatie is een instelling voor geestelijke gezondheidszorg. Het dienstenpakket omvat behandeling, begeleiding en zorg gericht op wonen en activering. Spatie houdt zich dus bezig met dagbesteding en rehabilitatie van de psychiatrische doelgroep. Zij zijn erg geïnteresseerd in de mogelijkheden van zorgboerderijen en zijn sinds kort ook, op kleine schaal, samenwerking aangegaan met enkele zorgboerderijen. Vanuit Spatie is er de nodige afstemming met de betrokken zorgboerderij(en). Daarnaast is er in deze opstartfase een kleine projectgroep geformuleerd om dit initiatief geleidelijk te ontwikkelen. Het doel is om gaandeweg de 'pool' van zorgboeren uit te breiden.
In de aanpak van het zogenaamde 'PGB-zorgboerenproject' wordt gekeken naar de formule die Radar in de Achterhoek hanteert.

Doel

Het ontwikkelen van een aanbod op zorgboerderijen voor de doelgroep van Spatie. De zorgboerderijen worden begeleid vanuit Spatie om tot een zo goed mogelijk aanbod te komen.

Specifieke achtergronden

Spatie zoekt naar verbreding van het aanbod voor de betrokken doelgroep. De medewerker van Spatie is enthousiast over de mogelijkheden van zorgboerderijen.

Taken/producten/activiteiten

Matchen zorgboer – zorgvrager.
Begeleiding /ondersteuning van zorgboeren in omgang met zorgvragers.
Zoeken van samenwerking met andere partijen, i.c. gemeenten, provincie, zorgkantoor.

Betrokken partijen

Initiatiefnemer is Spatie, in samenwerking met provincie Gelderland, in kader van het Project Landbouw & Zorg Gelderland.
Verder zijn betrokken onder andere GLTO, het zorgkantoor Apeldoorn.

Financiering

-

Werkwijze

Er is bewust gekozen voor een kleinschalige start van het initiatief. De samenwerking met gemeenten, provincie, en zorgkantoor wordt gezocht. Na de opstartfase wordt het project uitgebreid en het netwerk vergroot.
De projectgroep is een aantal keer bij elkaar geweest en bespreekt de ontwikkelingen. Daarnaast is er direct overleg tussen de betrokken zorgboer en Spatie. De zorgboer krijgt desgewenst ondersteuning vanuit GLTO/Programmabureau Veluwestroom.

Hoe wordt gecommuniceerd

-

Wat levert het concreet op

Er wordt aanbod van plaatsen op een zorgboerderij gerealiseerd voor psychiatrische patiënten uit de regio Apeldoorn.

Behoefte aan ondersteuning/welke soort ondersteuning

Enige financiële ondersteuning voor de opstart van het project zou handig zijn.

Knelpunten

Geen.

Continuïteit

Het project is net gestart (najaar 2002); de betrokken partijen zijn enthousiast. De toekomst van het initiatief lijkt goed, zeker wanneer de samenwerking met andere, vergelijkbare initiatieven wordt gezocht.

Draagvlak

De betrokken partijen zijn enthousiast. Het draagvlak is goed.

Overdraagbaarheid

De aanpak is over te dragen naar andere regio's, dat is aan te bevelen.
Er wordt geleerd van de ervaringen van Radar in de Achterhoek.

Behoefte aan databank

-

Toekomst van het initiatief

De bedoeling is dat het aanbod aan plaatsen op de zorgboerderij de komende tijd gaat groeien, ook met het oog op de ontwikkelingen rondom het PGB.

Wie kan benaderd worden voor aanvullende informatie

Spatie Apeldoorn, Gregor van de Brink, tel.nr. 055 3681460

Bron:
beschrijving door Bas Breman

Studiegroep Achterhoek

Dit betreft een studiegroep van zorgboeren onder begeleiding van GLTO Advies. De groep komt 4 avonden per jaar bij elkaar. Tijdens de bijeenkomsten wordt aan de hand van thema's uit het kwaliteitssysteem gediscussieerd in de groep. Van de leden wordt soms een schriftelijke bijdrage gevraagd.

Doel

Het doel is uitwisselen van informatie en actualiteiten; verbreden/vergroten van kennis; onderzoek naar samenwerkingsvormen; visieontwikkeling.

Specifieke achtergronden

Het initiatief draait al langere tijd. Een deel van de boeren is afkomstig uit het project waarin Radar ook participeerde. Recentelijk zijn er startende zorgboeren bijgekomen.

Taken/producten/activiteiten

Middels het organiseren van bijeenkomsten het verbeteren van afstemming en samenwerking tussen zorgboeren; daarbij professionalisering van de zorgboeren.

Betrokken partijen

Initiatiefnemer is Nicole Matthijsen van GLTO Advies. Haar rol als adviseur is overgenomen door Derk Pullen en nu door Eric de Zeeuw.
Er zijn 12 zorgboeren bij betrokken die zich richten op mensen uit de doelgroepen: verstandelijke handicap, lichamelijke handicap, psychiatrie, psychosociaal, ouderen, jeugd, verslavingszorg.

Financiering

-

Werkwijze

De adviseur van GLTO is het centrale aanspreekpunt. Hij organiseert de vergaderingen en bereidt ze voor. De boeren verzorgen op toerbeurt de ontvangst van de leden op het eigen bedrijf en geven een rondleiding.

Hoe wordt gecommuniceerd

-

Wat levert het concreet op

De studiegroep draagt bij aan een betere matching tussen vraag en aanbod: de boeren kennen de (on)mogelijkheden van elkaars zorgboerderijen; ze verwijzen cliënten actief door naar een ander als ze zelf geen plaats hebben of als de cliënt niet op het bedrijf past.
Er is onderling telefonisch contact over de (minimum) prijs die aan de doorverwezen cliënt wordt gevraagd.

Behoefte aan ondersteuning/welke soort ondersteuning

Dit wordt geïnventariseerd.

Knelpunten

Er zijn grote verschillen in de fasen waarin de aangesloten zorgboerderijen zich bevinden: van oriënterende ondernemers tot net gestarte bedrijven tot lang draaiende zorgbedrijven.
De verscheidenheid in type bedrijf; bedrijven waarbij het accent op de landbouw ligt en de zorg bijzaak is tot bedrijven waarbij het accent op de zorg ligt en de landbouw bijzaak is. Dit wordt door de boeren zelf als knelpunt ervaren.

Continuïteit

Continuïteit is er vanwege de begeleiding via GLTO. Als deze wegvalt (vanwege gebrek aan financiering) is het de vraag of het initiatief doorgaat. Er is nog geen plan bedacht waardoor het voortbestaan van de studieclub zonder ondersteuning van GLTO is gegarandeerd.
Het onderwerp verdergaande samenwerking is nog niet nadrukkelijk aan de orde gekomen.

Draagvlak

Dit is een agendapunt voor de eerst volgende bijeenkomst.

Overdraagbaarheid

De leden van de studiegroep zijn positief over de groep en de resultaten van de bijeenkomsten. De groep trekt nieuwe leden aan maar er zijn ook leden van het eerste uur die zijn afgehaakt omdat de groep niet aan hun verwachtingen voldeed.

Behoefte aan databank

Wordt voorgelegd aan de groep.

Toekomst van het initiatief

-

Wie kan benaderd worden voor aanvullende informatie

GLTO Advies, Eric de Zeeuw, tel.nr. 0317 466235

Bron:
beschrijving door Bas Breman

Studiegroep Gelderse Vallei

Dit betreft een studiegroep van zorgboeren onder begeleiding van de Stichting Vernieuwing Gelderse Vallei (SVGV). De boeren komen per jaar een aantal malen bijeen om ideeën en ervaringen uit te wisselen. Vaak wordt ook een inhoudelijk thema besproken; soms wordt het kwaliteitssysteem besproken.

Doel

Leren; professionaliseren; het uitwisselen van ervaringen; samenwerking.

Specifieke achtergronden

Achtergrond voor het starten van de groep was het bevorderen van het leren, samenwerken en professionaliseren van zorgboeren.

Taken/producten/activiteiten

Middels het organiseren van bijeenkomsten het verbeteren van afstemming en samenwerking tussen boeren.
Professionalisering van zorgboeren.

Betrokken partijen

Initiatiefnemer van de studiegroep zijn SVGV/ GLTO Advies; deze partijen zijn bij de groep betrokken gebleven. Verder zijn er zorgboeren uit de regio bij betrokken en ad hoc deskundigen over uiteenlopende onderwerpen.

Financiering

-

Werkwijze

De groep komt een aantal malen per jaar bij elkaar, meestal op initiatief en organisatie van SVGV. Soms komt men bijeen op locatie bij een van de deelnemers.

Hoe wordt gecommuniceerd

-

Wat levert het concreet op

Men kent elkaar beter, men kan samenwerken en van elkaar leren.

Behoefte aan ondersteuning

Tot nu toe is het initiatief erg afhankelijk van ondersteuning van externe partijen (SVGV, GLTO Advies). De meeste deelnemers hechten wel waarde aan het initiatief en maar geven aan zelf geen tijd of middelen te hebben om het voortouw te nemen.
Niet iedereen is zich even bewust van de potentie van dit overleg. Sommigen vinden de huidige vorm prima, andere streven wel naar een andere/grotere groepssamenstelling en een wat intensievere vorm van samenwerking. Op korte termijn blijft men nog wel even afhankelijk van externe ondersteuning.

Aan welke soort ondersteuning is behoefte

De groep is nu nog onvoldoende sterk en zelfstandig. Ondersteuning zou er onder andere op gericht moeten zijn de groep bewust te maken van hun eigen potentie en op het professionaliseren en verzelfstandigen van de groep.

Knelpunten

Zie hierboven.
Er is deels overlap met het initiatief van Bureau Kramer. Hierdoor staan ondernemers soms voor een dilemma ten aanzien van de inzet van hun tijd en betrokkenheid.

Continuïteit

Er bestaan vraagtekens bij de continuïteit op dit moment. Vragen zijn wie het initiatief kan blijven trekken en of de groep zelf een grotere rol kan gaan spelen.

Draagvlak

Boeren zelf hechten over het algemeen wel waarde aan dit initiatief.
Voor cliënten en zorginstellingen kan het een herkenbare ingang richting de landbouw zijn.

Overdraagbaarheid

De aanpak is overdraagbaar; het gebeurt ook wel in andere regio's.

Behoefte aan databank

-

Toekomst van het initiatief

-

Wie kan benaderd worden voor aanvullende informatie

SVGV, Anneke Kok, tel.nr. 0342 404242

Bron:
beschrijving door Bas Breman

Studiegroep Rivierengebied (in voorbereiding)

Begin februari 2003 is er vanuit GLTO een avond georganiseerd voor zorgboeren uit het Rivierengebied, met als doel ontmoeting van collega's en onderzoek naar onderlinge samenwerking. Van de 25 benaderde boerenbedrijven waren er 14 op de avond vertegenwoordigd.
Van de aanwezigen hadden 7 interesse om een studiegroep op te starten. Vanuit GLTO wordt op dit moment gekeken wat de mogelijkheden zijn om in dit gebied een studiegroep van zorgboeren op te starten.

Doel

Het verbeteren van afstemming en samenwerking van zorgboeren in de regio.

Specifieke achtergronden

Er is behoefte aan samenwerking en afstemming in de regio.
Concreet gebeurt er nog niets (voorjaar 2003). Ondersteuning in de startfase lijkt welkom en er is behoefte aan ervaringen uit andere regio's.
Onder de ondernemers moet nog gepeild worden of behoefte is aan verdere ondersteuning en aan welke soort ondersteuning.

Wie kan benaderd worden voor aanvullende informatie

GLTO Advies, Eric de Zeeuw, tel.nr. 0317 466222

Bron:
beschrijving door Bas Breman, Eric de Zeeuw

Platform Landbouw & Zorg Gelderland (non-actief)

Het initiatief is non-actief. In de periode 1998-2001 is het Platform een aantal keer per jaar bij elkaar geweest met een breed spectrum van partijen uit de sectoren landbouw & zorg.

Doel

Het doel was uitwisseling, samenwerking, het signaleren van knelpunten en waar mogelijk samen oplossen.

Specifieke achtergronden

Het Platform is gestart om een betere samenwerking en afstemming tussen de uiteenlopende partijen die met Landbouw & zorg bezig waren te bevorderen.

Taken/producten/activiteiten

Het verbeteren van afstemming en samenwerking tussen boeren en andere partijen in het werkveld landbouw & zorg.

Betrokken partijen

Initiatiefnemer waren GLTO en SPA (het huidige PAL).
Verder waren bij dit platform boeren, instellingen, zorgkantoren, gemeenten, cliëntenvertegenwoordigers, landbouwpartijen de provincie betrokken

Financiering

-

Werkwijze

Het Platform is non-actief.

Hoe wordt gecommuniceerd

-

Wat levert het concreet op

-

Behoefte aan ondersteuning/welke soort ondersteuning

Bij gebrek aan eigen initiatief van de groep is het platform gestopt.

Knelpunten

De meerwaarde was onvoldoende duidelijk. De voortrekkersrol kwam steeds bij dezelfde personen terecht.

Continuïteit

Het platform is non-actief en wordt waarschijnlijk niet meer opgestart, in ieder geval niet in de huidige vorm. Een dergelijk initiatief is mogelijk kansrijker op regionaal niveau (zie voorbeeld regionaal netwerk Achterhoek en Liemers).

Draagvlak

Het draagvlak bleek te klein.

Overdraagbaarheid

Dit initiatief is niet over te dragen naar ander regio's. Het is beter uit te gaan van bestaande, regionale initiatieven en die uitbouwen en versterken.

Behoefte aan databank

Nee.

Wie kan benaderd worden voor aanvullende informatie

Project Landbouw & Zorg Gelderland, Eric de Zeeuw, tel.nr. 0317 466222

Bron:
beschrijving door Bas Breman

Start Initiatiefgroep Landbouw & Zorg Nijmegen e.o.

Doel

Opzetten van een samenwerkingsverband die de ontwikkeling van landbouw & zorg voor de doelgroep vanuit GGZ zou moeten steunen
Onderzoek welke stappen genomen moeten worden om de ontwikkeling van zorgboerderijen rondom Nijmegen te stimuleren.

Specifieke achtergronden

Op plenaire regiovisie GGZ is informatie verstrekt over zorgboerderijen. De aanwezigen wilden onderzoeken of een dergelijk initiatief ook in Nijmegen van de grond zou komen.

Taken/producten/activiteiten

Nog onduidelijk.

Betrokken partijen

- GGZ Nijmegen
- RIBW Nijmegen en Rivierenland
- Klussenproject Phoenix
- Groenproject GGZ Nijmegen

Initiator van de eerste bijeenkomst op 31 maart '03 is Jean Acampo van GGZ Nijmegen. Wie de trekker van een eventueel project wordt, is nog onduidelijk.

Wie kan benaderd worden voor aanvullende informatie

Project Landbouw & Zorg Gelderland, Eric de Zeeuw, tel.nr. 0317 466274

Bron:
beschrijving door Eric de Zeeuw

Expertisecentrum Landbouw, Groen en Gezondheid en Zorglandgoed de Hoge Born (Wageningen)

Doel

- Kennis op gebied van landbouw & zorg en groen en gezondheid ontwikkelen en bundelen
- Bijdrage leveren aan de professionalisering van het veld landbouw & zorg
- Ontwikkelen tot nationaal en internationaal kenniscentrum voor vraagstukken op het gebied van landbouw & zorg en groen en gezondheid
- Ontwikkelde kennis beschikbaar maken voor zorgboeren en andere partijen uit het veld van landbouw & zorg
- Onderzoek ontwikkelen en uitvoeren in samenwerking met zorgboeren en andere partners uit het veld van landbouw & zorg
- Opvang en begeleiding bieden aan cliënten uit de regio (op Landgoed de Hoge Born)
- Samenwerking met zorgboeren in de regio

Specifieke achtergrond

Wageningen-UR wil haar betrokkenheid bij Landbouw & Zorg zichtbaar maken en bijdragen aan de ontwikkeling van het werkveld. Arta Lievegoedgroep, Heimerstein en de Gelderse Roos willen hoogwaardige zorg en begeleiding verlenen en graag samenwerken met een kenniscentrum dat bijdraagt aan professionalisering middels onderzoek, training en onderwijs. Het Expertisecentrum is een netwerk van onderzoekers die samenwerken op het gebied van landbouw & zorg en groen en gezondheid; het zorglandgoed is een lokatie waar het expertisecentrum gebruik van maakt en waar ze een kantoor heeft. Het expertisecentrum wil wetenschappelijke kennis en praktijkkennis koppelen. Het expertisecentrum zal onder andere samenwerken met een groep innovatieve zorgboeren om gezamenlijk een aantal kennisvragen en knelpunten aan te pakken.
De planning is dat het expertisecentrum en de Hoge Born in het voorjaar van 2004 van start gaan. Het expertisecentrum krijgt een hechte samenwerking met het expertisecentrum landbouw & zorg in Dronten. Praktijkkennis, wetenschappelijke kennis en onderwijs worden zo op een optimale wijze gekoppeld. Dit biedt een goede basis voor de verdere ontwikkeling van het werkveld.

Betrokken partijen

Alle kenniseenheden van Wageningen Universiteiten Research Centrum, Arta Lievegoedgroep, Gelderse Roos, Heimerstein, Bedrijfsmaatschappelijk werk Wageningen-UR, Universiteit Utrecht, Trimbos Instituut, Louis Bolk Instituut en andere kenniscentra uit de zorg- en arbeidssector. Het expertisecentrum zal een hechte samenwerking aangaan met het Landelijk Steunpunt Landbouw & Zorg, de Vereniging van Zorgboeren, Stichting Omslag en diverse zorginstellingen.

Wie kan benaderd worden voor aanvullende informatie

Expertisecentrum: Jan Hassink, e-mail jan.hassink@wur.nl, tel.nr. 0317 475962
Zorglandgoed de Hoge Born, Yvon Schuler, e-mail yvon.schuler@wur.nl of Hein Korevaar, e-mail hein.korevaar@wur.nl

GELDERLAND; taken van provinciale en regionale initiatieven

		Provincie Gelderland in Project L&Z Gelderland	Regionaal netwerk Achterhoek/ Liemers	Samenwer-kingsverband Veluwe/ IJsselvallei i.o.	Project Werkt Natuurlijk	Radar	Spatie	Studiegroep Achterhoek	Studiegroep Gelderse Vallei	Studiegroep Rivieren-gebied i.o.	Initiatiefgroep L&Z Nijmegen en omstreken i.o.	Platform L&Z Gelderland (non-actief)
	Werkgebied:	Provincie Gelderland	Achterhoek/ Liemers	Veluwe/ IJsselvallei	Gelderse Vallei	Oost-Gelderland	Apeldoorn	Achterhoek	Gelderse Vallei	Rivieren-gebied	Nijmegen en omstreken	Provincie Gelderland
1	Overzicht bewaren van relevante partijen en Ontwikkelingen	X	X	X	X							
2	Functioneren als aanspreekpunt; loketfunctie	X	X	X	X							
3	Verbeteren van samenwerking tussen partijen op regionaal niveau	X	X	X	X		X					
4	Afstemmen van praktijk en provinciaal beleid	X	X	X	X							
5	Verbeteren afstemming vraag en aanbod (op cliëntniveau)	X	X	X	X	X	X	X				
6	Verbeteren van samenwerking tussen zorgboeren	X	X	X	X	X		X	X			
7	Deskundigheidsbevordering van zorgboeren	X	X	X	X	X	X	X	X			
8	Ontwikkelen van de zorgvraag/ deskundigheidsbevordering andere partijen	X	X	X								
9	Belangenbehartiging voor zorgboeren				X							

Noord-Holland

Steunpunt Landbouw & Zorg Noord-Holland en Adviesraad Landbouw & Zorg Noord-Holland

Het provinciale beleid op het gebied van landbouw & zorg is door de Provincie Noord-Holland uitbesteed aan IMCO; de oprichting van het Steunpunt Landbouw & Zorg Noord-Holland en de Adviesraad Landbouw & Zorg Noord-Holland heeft plaatsgevonden in het kader van het provinciale beleid.

Het **Steunpunt Landbouw & Zorg Noord-Holland** is een samenwerkingsverband van PRIMO (kenniscentrum van de sociale praktijk in Noord-Holland; voorheen IMCO) en WLTO Advies. Het Steunpunt is officieel in april 2002 van start gegaan als tijdelijk project. De contacten van het Steunpunt verlopen via WLTO (contactpersoon de heer E. Harting) en PRIMO (contactpersoon mw. A. Blijdorp).

Naast het Steunpunt is de **Adviesraad Landbouw & Zorg Noord-Holland** opgericht. De taken van de adviesraad zijn het stimuleren van verdere ontwikkeling van landbouw & zorg en het constructief en kritisch meedenken over de activiteiten van het Steunpunt. Deelnemers van de raad zijn mensen met ervaring vanuit de geestelijke gezondheidszorg, cliënten- en patiëntenbelangen, de sociale werkvoorziening, de landbouw, het openbaar bestuur en de financiering van de zorg.

Het navolgende heeft betrekking op het **Steunpunt Landbouw & Zorg Noord-Holland:**

Doel

Het stimuleren, promoten en ondersteunen van initiatieven waarbij landbouw & zorg samenwerken.

Specifieke achtergrond

De provincie Noord-Holland geeft er de voorkeur aan met één i.p.v. met allerlei verschillende organisaties zaken te doen. Het Steunpunt dient derhalve een loketfunctie te vervullen.

Taken

- Informeren van instellingen over landbouw & zorg
- Waarborgen van de kwaliteit en duurzaamheid van zorgboerderijen
- Opzetten van een netwerk voor zorg
- Verzorgen van matching tussen cliënt en zorgboer

Door Ernst Harting wordt bevestigd dat de taken zoals genoemd in de tabel, uitgezonderd belangenbehartiging van boeren, taken zijn voor het Steunpunt Landbouw & Zorg Noord-Holland.

Producten/activiteiten

- Advies en begeleiding aan beginnende zorgboeren
- Telefonische helpdesk
- Organiseren van informatiebijeenkomsten
- Bij scholingsbehoefte van agrariërs zoeken naar juiste aanbod van scholing
- Organiseren van excursies naar zorgboerderijen
- Doorgeven van knelpunten of kansen aan betrokken partijen, zoals provincie en gemeenten
- Onderzoeken van verdere ontwikkelingskansen van zorgboerderijen
- Informatievoorziening door middel van folders en flyers

Betrokken partijen

Het steunpunt is een samenwerkingsverband tussen PRIMO en WLTO-advies.

Financiering

Het Steunpunt Landbouw & Zorg Noord-Holland wordt gefinancierd door de provincie Noord-Holland, het ministerie van VWS en de WLTO Vereniging. Andere inkomsten zijn de bijdragen die deelnemers voor activiteiten of producten van dit Steunpunt betalen.

Werkwijze

Door WLTO en PRIMO wordt per jaar een werkplan opgesteld.

Hoe wordt gecommuniceerd

-

Wat levert het concreet op

Behoefte aan ondersteuning

Een bredere inzet is gewenst. In het westen is de zorgsector afwachtend. Verder is het binnen de zorg onduidelijk wie hiervan de trekker kan zijn.

Aan welke soort ondersteuning is behoefte

Concrete bekendmaking van de zorgboerderijen binnen de hoge muren van de zorg, waarbij de zorgvrager zelf kan bepalen welke keuzen hij/zij maakt. Momenteel is een mogelijke keuze voor dagbesteding op een zorgboerderij niet aanwezig.

Knelpunten

De hoge muren (belangen) van de zorgsector.

Continuïteit

Opgemerkt wordt dat de continuïteit altijd afhankelijk is van personen die het nut van zorgboerderijen inzien.
De verwachting is dat het Noord-Hollands Steunpunt nog 2 à 3 jaar blijft.

Draagvlak

-

Overdraagbaarheid en uitwisseling van ervaringen

-

Behoefte aan databank

Het is goed om op de hoogte te zijn van aanpak in andere provincies. Succesvolle methodes kunnen in andere regio's overgenomen worden. Er is geen reden om het wiel wederom uit te vinden.

Wie kan benaderd worden voor aanvullende informatie

WLTO Advies, Ernst Harting, tel.nr. 070 4141828
PRIMO, Anita Blijdorp, tel.nr. 0299 418766

Bron:
presentatie-folder van het Noord-Hollands Steunpunt
beschrijving door Ernst Harting
verslag van gesprek met Jaap Hoek Spaans, Ernst Harting (WLTO), Jan Hassink, Dorea Ketelaars en Ina Kattenbroek (IK)

Landzijde

Landzijde is intermediair tussen de aanbod- en vraagzijde van dagbesteding en arbeidsreïntegratie op het platteland. Landzijde valt onder de Stichting Plattelandsvernieuwing Beemster. De Stichting Plattelandsvernieuwing Beemster is ontstaan uit het Beemster Collectief, een initiatiefgroep van boeren en burgers in de Beemster.

Doel

Het organiseren van een samenwerkingsverband tussen boeren, waarbij Landzijde namens het samenwerkingsverband fungeert als uitzendbureau/boekingscentrale voor zorgplaatsen op de boerderij. Door het samenwerkingsverband kan een loket ontstaan dat zowel voor agrariërs als voor zorg- en begeleidingsinstellingen het aanspreekpunt is.

Het achterliggende doel is het versterken van de sociaal-economische positie van agrarische bedrijven in Noord-Holland en het stapsgewijs omschakelen van de landbouw van een productiegestuurde naar een vraaggestuurde landbouwpraktijk.

Specifieke achtergrond

Landzijde is opgestart in Waterland, door de heer Jaap Hoek Spaans. Naar aanleiding van ervaringen met zorgverlening op zijn agrarisch bedrijf is de heer Hoek Spaans gaan praten (1999/2000) met de boeren die deelnamen in het project 'Waterlands Weelde' een project voor kwaliteitsproductie van vlees. Uitgangspunten waren regionaal denken; een laagdrempelige instroom van boeren; het behoud van het agrarische en bedrijfsmatige karakter van bestaande bedrijven; en een toegevoegde waarde voor bestaande bedrijven.

Taken/producten/activiteiten

- Opzetten en onderhouden netwerk aan zowel vraag- (instellingen, gemeenten) als aanbodzijde (boeren).
- Collectief regelen van zaken als verzekeringen, Arbo-eisen, betalingen en acquisitie.
- Maken en onderhouden van een website waarop het zorgaanbod van de aangesloten boeren gepresenteerd wordt aan zorgvragers en zorginstellingen.
- Organiseren van een scholingsprogramma.
- Organiseren van info/terugkommiddagen voor (potentiële) zorgboeren.

Betrokken partijen

Initiatiefnemer: Landzijde
Stichting Odion Purmerend (ondersteuning en dienstverlening gehandicapten)
Psychiatrisch ziekenhuis Duin en Bosch.
Support Personeelsdiensten
WLTO
Het Noord-Hollands Steunpunt voor Landbouw & Zorg
Guz-Automatisering

Financiering

Door de Provincie Noord-Holland is een subsidie-aanvraag voor de periode 1 juli 2002 – 1 juli 2005 goedgekeurd, voor een totaalbedrag van € 110.000 (1e jaar € 55.000, 2e jaar € 37.000, 3e jaar € 18.000).

Voor co-financiering wordt zorggedragen door:
- Rabobank Purmerend e.o.: € 3.200
- WLTO Advies (in uren): € 15.000
- gemeente Beemster: € 4.500
- gemeente Amsterdam: € 20.000
- WCL-Waterland: € 8.500
- begrote inkomsten van Landzijde: leden: 60 leden x € 75 x 3 jaar = € 13.500
boekingen:200 plaatsen x 25 weken x 1 dag = € 50.000

Totaalbedrag van de begroting project Landzijde is € 224.700.

Het plan is dat Landzijde op termijn zichzelf financiert, waarbij zorgboeren betalen voor plaatsing op de website; instellingen een abonnement nemen op de website en een bijdrage betalen per plaatsing per dagdeel.

Werkwijze

Zorgboeren melden zich aan, een gesprek met Landzijde volgt en het intake-formulier wordt ingevuld. De presentatie van het bedrijf op de website wordt gemaakt i.o.v. Landzijde en na overleg met de zorgboerderij geplaatst.
Zorgvragers en zorginstellingen kunnen kennis nemen van het zorgaanbod middels de website. Bij interesse voor plaatsing kunnen zorgvragers/instellingen kennismaken met de zorgboer/boerin/familie en het bedrijf. Plaatsing van deelnemers kan volgen. De instellingen kiezen op welke bedrijf een cliënt geplaatst wordt.

Hoe wordt gecommuniceerd

Met de bij Landzijde aangesloten zorgboeren middels de terugkommiddagen, een nieuwsbrief, de contacten die er liggen door Waterlands Weelde.
De instellingen zijn regelmatig bezocht.

Wat levert het concreet op

Een aantal plaatsingen vanuit Odion en Duin en Bosch.
Een website waarop deelnemende zorgboeren zich presenteren.

Behoefte aan ondersteuning

Er is behoefte aan concrete ondersteuning van de zorgboerderijen binnen de hoge muren van de zorg, waarbij de zorgvrager zelf kan bepalen welke keuzen hij of zij maakt. Momenteel is een mogelijke keuze voor dagbesteding op de een zorgboerderij niet aanwezig.

Knelpunten

De hoge muren van de zorgsector.

Continuïteit

Middels afspraken met instellingen dat plaatsingen door Landzijde geregeld worden.
Op termijn dient Landzijde financieel zelfstandig te draaien.

Draagvlak

-

Overdraagbaarheid en uitwisseling van ervaringen

Landzijde is bereid het concept over te dragen als het project succesvol is neergezet in Noord-Holland.

Behoefte aan databank

Het is goed om op de hoogte te zijn van de aanpak in andere provincies. Succesvolle methodes kunnen in andere regio's overgenomen worden. Er is geen reden om het wiel opnieuw uit te vinden.

Wie kan benaderd worden voor aanvullende informatie

Landzijde, Jaap Hoek Spaans, tel.nr. 0299 474118, e-mail jhs.landzijde@hetnet.nl

Bron:
beschrijving door Jaap Hoek Spaans
verslag van gesprek met Jaap Hoek Spaans, Ernst Harting (WLTO), Jan Hassink, Dorea Ketelaars en Ina Kattenbroek (ik) (Wageningen UR)
subsidieverzoek aan GS Noord-Holland van het project Landzijde d.d. 24 mei 2002
verslag van gesprek met mw. Hetty Uitentuis (secretaris Landzijde) en ik
diverse notities en de intake-formulieren van Landzijde

NOORD-HOLLAND; taken van provinciale en regionale initiatieven

		Provincie Noord-Holland; beleid uitbest. aan IMCO Steunpunt L&Z en Adviesraad zijn opgericht	Landzijde
	Werkgebied:	Noord-Holland	Noord-Holland
1	Overzicht bewaren van relevante partijen en ontwikkelingen	X	X
2	Functioneren als aanspreekpunt; loketfunctie	X	X
3	Verbeteren van samenwerking tussen partijen op regionaal niveau	X	X
4	Afstemmen van praktijk en provinciaal beleid	X	X
5	Verbeteren afstemming vraag en aanbod (op cliëntniveau)	X	X
6	Verbeteren van samenwerking tussen zorgboeren	X	X
7	Deskundigheidsbevordering van zorgboeren	X	X
8	Ontwikkelen van de zorgvraag/deskundigheids-bevordering andere partijen	X	X
9	Belangenbehartiging voor zorgboeren		X

Zuid-Holland

Samenwerking Buitenkans, Den Hâneker en WLTO (Zuid-Holland)

Door Buitenkans VOF (Centrum voor ondernemen op het platteland) en agrarische natuur- en landschapsvereniging Den Hâneker is een plan van aanpak geschreven ten behoeve van de ontwikkeling van landbouw & zorg in de provincie Zuid-Holland ('Plan van aanpak ontwikkelingsproces landbouw & zorg provincie-breed Zuid-Holland', voorjaar 2002). WLTO heeft te kennen gegeven zich in de voorgestelde aanpak te herkennen en participeert in de samenwerking.
Elk van deze 3 organisaties is actief binnen hun eigen werkgebied en gezamenlijk beslaan zij de gehele provincie. WLTO concentreert zich op Zuid-Holland-Midden en het noorden van Zuid-Holland.
Den Hâneker heeft als bakermat de Alblasserwaard/Vijfheerenlanden en de Krimpenerwaard.
Buitenkans VOF richt zich op de Zuid-Hollandse Eilanden, Delfland en Haaglanden.

Het gezamenlijke plan van Den Hâneker en Buitenkans is overgenomen door de provincie Zuid-Holland en geïntegreerd in de notitie 'Landbouw & Zorg Zuid-Holland', van maart 2002.

Doel

Het doel van de samenwerking tussen genoemde organisaties is het ontwikkelen van landbouw & zorg in die gebieden waar nog praktisch geen zorgboerderijen zijn.

Specifieke achtergrond

De overtuiging van Den Hâneker en Buitenkans dat de regionale aanpak die tot dusver door hen beiden is gehanteerd succesvol kan zijn voor het ontwikkelen van landbouw & zorg in de 'witte gebieden' in de provincie.

Taken/producten/activiteiten

Het toepassen van het concept van procesmatige begeleiding van regionale ontwikkeling van landbouw & zorg zoals dat inmiddels door Den Hâneker en Buitenkans in praktijk is gebracht, waarbij een tweetal taken onderscheiden worden:

- het ontwikkelen van een effectgericht netwerk van partijen die belang hebben bij landbouw & zorg. De belangrijkste partijen zijn vertegenwoordigd in een stuurgroep/klankbordgroep). De stuurgroep ondersteunt de ontwikkeling van landbouw & zorg in de regio, zowel beleidsmatig als praktisch.
- het begeleiden van initiatieven naar duurzame en kwalitatief goede landbouw-zorg projecten.

Betrokken partijen

Initiatiefnemer: Buitenkans en Den Hâneker hebben een plan van aanpak geschreven, waardoor WLTO aanhaakte.
Ten behoeve van de begeleiding van de provinciale intervisie tussen de projectleiders van de 3 organisaties wordt een externe coach ingehuurd.

Financiering

Door de Provincie Zuid-Holland is voor de provinciale intervisie tussen de projectleiders voor 2002 een bedrag van € 3.176,46 begroot.
Daarnaast wordt subsidie verstrekt aan de afzonderlijke organisaties ten behoeve van hun activiteiten op het gebied van landbouw & zorg.

Werkwijze

Bij een landbouw & zorgproject zijn verschillende partijen betrokken. Eén of meerdere agrarisch ondernemers, één of meerdere cliënten, één of meerdere zorgverleners. Elk van deze partijen heeft zijn eigen belangen, kwaliteiten, mogelijkheden en wensen m.b.t. het landbouw & zorgproject.
De begeleiding is erop gericht deze kwaliteiten, mogelijkheden, wensen en belangen van de verschillende partijen op elkaar af te stemmen op een zodanige manier dat elke partij zich in het uiteindelijke project gekend voelt.

Met behulp van intervisie willen de drie organisaties (WLTO, Den Hâneker en Buitenkans), de medewerking en samenwerking in stand houden. De intervisie vindt plaats onder hoede van een extern aangetrokken coach, waarvoor door de provincie subsidie is verstrekt.
Daarnaast vindt werkoverleg plaats, waarbij uitwisseling van praktische zaken plaatsvindt.

Wat levert het concreet op

Het plan van aanpak voor het ontwikkelingsproces landbouw & zorg dat door Den Hâneker en Buitenkans is opgesteld en op grond waarvan WLTO wil participeren, is geïntegreerd in het provinciale beleid van de Provincie Zuid-Holland (notitie 'Landbouw & Zorg in Zuid-Holland', d.d. maart 2002).
De kosten voor begeleiding van de intervisie worden door de Provincie Zuid-Holland vergoed.

Behoefte aan ondersteuning

In het plan van aanpak door Den Hâneker en Buitenkans vragen zij van de provincie Zuid-Holland financiering op korte en langere termijn, het meedenken over het langere termijn beleid ter ondersteuning van verdere ontwikkeling van zorgboerderijen en invulling van de stuurgroep.

Knelpunten

- De kloof tussen de werelden van landbouw en de zorg.
- De dagvergoeding voor de zorgboeren.
- Het vervoer van cliënten naar de zorgboerderij.
- De financiële ondersteuning bij startinvesteringen, zoals kantine, sanitair, gereedschap, enz.
- Ruimtelijke ordening.
- Groot verschil in timing: er zijn start-projecten (noordelijk deel Zuid-Holland) en consolidatie-projecten (Zuid-Hollandse eilanden). In de samenwerking leidt dat wel eens tot misverstanden.
- Boeiend cultuurverschil tussen procestrekkers WLTO, Den Hâneker en Buitenkans.

Continuïteit

Door middel van een uitgewerkt vierjarenplan moet het mogelijk zijn zoveel mogelijk zelfstandigheid binnen de regio te ontwikkelen ten behoeve van landbouw & zorg, zodat nog maar een beperkte vorm van ondersteuning/begeleiding nodig is.

Draagvlak

Er is veel draagvlak bij cliënten, instellingen en boeren.

Overdraagbaarheid en uitwisseling van ervaringen

Het principe van de regionale aanpak wordt nu gebruikt voor de ontwikkeling van de 'witte gebieden' in de provincie. Er kan uitwisseling plaatsvinden via professionele intervisie procesbegeleiders.

Behoefte aan databank

Gebeurt in feite al bij het Landelijk Steunpunt Landbouw & Zorg. Wel is het zo dat de ervaring leert dat het in elke regio noodzakelijk is een regionaal kennis en informatiepunt te hebben voor Landbouw & Zorg.

Wie kan benaderd worden voor aanvullende informatie

Den Hâneker, Anja de Kruif, tel.nr. 0347 342044
Buitenkans, Maaike Mostert, Jacques Roumen, Yvonne Rosmolen, tel.nr. 0113 250312
WLTO Advies, Ernst Harting, tel.nr. 070 4141828

Bron:
plan van aanpak ontwikkelingsproces landbouw & zorg provincie-breed in Zuid Holland: gezamenlijk plan van Den Hâneker en Buitenkans; notitie Provincie Zuid-Holland 'Landbouw & Zorg in Zuid-Holland', d.d. maart 2002
verslag van gesprek met Anja de Kruif, coördinator Landbouw & Zorg bij Den Hâneker (door IK)
reactie van Anja de Kruif en reactie van Jacques Roumen op concept-beschrijving van samenwerking Buitenkans, Den Hâneker en WLTO (Zuid-Holland)

Buitenkans VOF; project Haaglanden

Buitenkans VOF, Centrum voor ondernemen op het platteland, is een bedrijf dat gespecialiseerd is in procesbegeleiding en persoonsgerichte coaching bij veranderingen op het platteland (met cultuurgrens overschrijdende initiatieven). Buitenkans werkt sinds 1991 aan de begeleiding van landbouw & zorg. Sinds 1999 is Buitenkans de procesbegeleider voor wat betreft landbouw & zorg in opdracht van Provincie Zeeland. In Zuid-Holland begeleidt Buitenkans samen met Den Hâneker en WLTO de ontwikkeling van landbouw & zorg; Buitenkans werkt in de regio's Zuid-Hollandse Eilanden, Delfland en Haaglanden.

In het navolgende wordt het projectplan voor de ontwikkeling van landbouw & zorg in de regio 'Haaglanden' beschreven. Dit plan kenmerkt zich door een vraaggerichte benadering (vanuit de zorgkant) waarbij vervolgens wordt gezocht naar geschikte agrarische bedrijven. Bij andere projecten die door Buitenkans worden begeleid worden de vraagzijde (vanuit de zorg) en de aanbodzijde (zorgboerderijen) gelijktijdig ontwikkeld.

Doel

Het ontwikkelen van leerwerktrajecten op agrarische bedrijven voor cliënten die grote afstand hebben tot regulier werk. Het betreft cliënten met psycho-sociale vraagstukken.

Specifieke achtergronden

In het stedelijk gebied 'de Haaglanden', net als in veel andere stedelijke gebieden, is er een toenemend aantal mensen met psychosociale vraagstukken en de daaraan verbonden behoefte aan adequate vormen van verwerking en therapie. Sommige mensen met psychosociale vragen kunnen baat hebben bij werken en 'zijn' op een boerderij bij een agrarisch gezin.

In de regio Haaglanden is er nog geen gestructureerde aanpak van landbouw & zorg gestart. De voor-onderstelling is dat er juist in deze regio, die gekenmerkt wordt door de combinatie van stedelijke concentratie en groene randgebieden, een basis zal zijn voor landbouw & zorg. Eerdere ervaring wijst uit dat niet alleen de regiostructuur bepalend is voor het tot stand komen van de verbinding, maar dat vooral de ambitie van mensen om over cultuurgrenzen heen te ondernemen bepaalt of de combinatie landbouw & zorg ontstaat.

Betrokken partijen

Bij de Haagse Stichting Leerwerkprojecten is (mede n.a.v. de najaarsconferentie van REAKT in oktober 2002) de vraag ontstaan naar dagprogramma's op de boerderij; deze vraag is samen met Buitenkans uitgewerkt.

Taken

Door de Haagse Stichting Leerwerkprojecten en Buitenkans wordt het project stap voor stap ontwikkeld, waarbij verwacht wordt dat de volgende stappen gemaakt worden:

1. inrichting van pilotprojecten voor cliënten Leerwerkprojecten (15 cliënten op 3 bedrijven)
2. inrichting meedenken ketengroep/stuurgroep rond het initiatief Leerwerkprojecten
3. verbreding naar andere zorgverleners in Den Haag
4. zoeken naar duurzame financiering

Werkwijze

Het plan is de vier voorgestelde taken door middel van de volgende activiteiten uit te voeren.

1. De Stichting Leerwerkprojecten verkent bij cliënten de vraag naar zorgboerderijen; cliënten oriënteren zich op zorgboerderijen. Wie verder wil met landbouw & zorg neemt deel aan intake-gesprekken. Buitenkans zoekt boeren en begeleidt hen.
   Gezamenlijk wordt de financiering voor de pilot hard gemaakt.
2. Buitenkans zoekt in samenwerking met Leerwerktprojecten mensen voor een ketengroep. In deze ketengroep wordt naar de kwaliteit en de structurele financiering van deze landbouw & zorg gekeken.
3. Met de start van een pilotproject in samenwerking met Leerwerkprojecten wordt bezien welke organisaties en cliënten ook zin hebben in landbouw & zorg. Ook daar worden pilotprojecten opgezet.
4. Bij de start van alle pilots wordt afgesproken op welke wijzen gezocht wordt naar een structurele financiering. Pas als redelijk zeker is dat er structurele financiering kan komen worden pilot-projecten gestart.

Financiering

Voor pilotfase van min. 2 jaar verzoek tot financiële bijdrage aan:

1. Zorginstelling in natura (meewerken aan ontwikkeling landbouw & zorg in de stuurgroep)
2. Provincie bureau Zorg
3. Provincie Groene Subsidie
4. Gemeente Den Haag

Er wordt beroep gedaan op gelden voor dagbesteding AWBZ- instellingen en PGB-gelden, rechtstreeks van cliënten.

Hoe wordt gecommuniceerd

Het initiatief start met concrete uitvoeringspilots. Een stuurgroep volgt deze eerste ervaring en vertaalt. De stuurgroep vergadert als het nodig is (3 keer per jaar?).
Buitenkans is procesbegeleider in de initiatieffase.

Wat levert het concreet op

- Vijftien cliënten die verder kunnen in hun levensloop als gevolg van de kracht van landbouwzorg.
- Drie bedrijven die op basis van de pilotervaring de keuze maken of en hoe ze verder gaan met landbouw & zorg.
- Draagvlak voor landbouw & zorg in het netwerk van cliëntenorganisaties en zorginstellingen.
- Helderheid met betrekking tot structurele financiering landbouw & zorg ten behoeve van zorgvragers
- Inzicht in aanpak kwaliteitszorg landbouw & zorg op bedrijfsniveau

Behoefte aan ondersteuning/welke soort ondersteuning

-

Knelpunten

De vraag of er wel voldoende geschikte boeren en boerenbedrijven dicht bij de stad Den Haag zijn.

Continuïteit

Zie eerder onder concreet resultaat.

Draagvlak

Tot heden:
Steun cliëntenorganisaties, een grote zorginstelling en zorgkantoor.
Verder staat de provincie achter dit project.

Overdraagbaarheid

Via samenwerkingsnetwerk WLTO en Den Hâneker.

Behoefte aan databank

Ja.

Toekomst van het initiatief

Inhoudelijk is de toekomst sterk: win-winsamenwerking cliënten, instellingen en boer. Kwetsbaar is de langere termijn financiering via AWBZ bij bezuinigingen VWS.

Wie kan benaderd worden voor aanvullende informatie

Jacques Roumen, Buitenkans VOF, tel.nr. 0113 250312, e-mail jroumen@vofbuitenkans.nl

Bron:
projectplan 'landbouwzorg' biedt veel aan mensen met psycho-sociale vraagstukken in de Haaglanden onderdeel van de provinciebrede stimulering ontwikkeling landbouw & zorg, 2003
reactie van Jacques Roumen op concept-beschrijving Buitenkans VOF
project Haaglanden

Den Hâneker (Zuid-Holland)

Den Hâneker is een agrarische natuur- en landschapsvereniging die zich in de Alblasserwaard/ Vijfheerenlanden bezig houdt met 3 activiteiten: agrarisch natuurbeheer, agrotoerisme en landbouw & zorg. Op het gebied van landbouw & zorg is een werkgroep (boeren en burgers) actief die zich met beleidsmatige zaken bezighoudt; ook is een studiegroep van boeren actief. In de studiegroep zitten boeren die gestart zijn met zorg, boeren die op korte termijn van start willen en boeren die zich oriënteren op landbouw & zorg. Eén persoon van de studiegroep zit ook in de werkgroep. Er is een coördinator landbouw & zorg in de persoon van Anja de Kruif.

Doel

De werkgroep houdt zich bezig met de beleidsmatige kant, visieontwikkeling.
Binnen de studiegroep vindt uitwisseling van kennis en ervaring plaats, scholing en ontwikkeling van de praktische elementen van Landbouw & Zorg.

Specifieke achtergronden

Den Hâneker is in 1994 ontstaan vanuit de Werkgroep Alblasserwaard Vijfheerenlanden (WAV). De WAV is blijven bestaan en draagt ideeën aan en Den Hâneker neemt die vaak over voor verdere uitwerking. Zo ook met landbouw & zorg. Voor landbouw & zorg is een werkgroep opgericht en een oriëntatiecursus landbouw & zorg georganiseerd voor belangstellende boeren. Als vervolg op een oriëntatiecursus is de studiegroep van boeren ontstaan.

Taken/producten/activiteiten

- Coördineren van werkgroep en studiegroep en klankbordgroep
- Begeleiding van individuele zorgboeren
- Verzorgen van opleidingen
- Onderhouden van contacten
- Netwerkvorming bij vraag- en aanbodzijde
- Matchen van vraag en aanbod

Betrokken partijen regionaal

Zorginstellingen, provincie Zuid-Holland, zorgberaad Zuid-Holland Zuid, zorgkantoor, RCPC, enz.

Financiering

In de vorm van projecten gesubsidieerd door bureau zorg en groene studies van de provincie Zuid-Holland, waarbij het voorgenomen beleid van 'provinciebrede ondersteuning' uitgangspunt is.
Daarnaast betalen leden van Den Hâneker contributie: € 20 per jaar. Dit geld wordt gebruikt voor verenigingsactiviteiten (nieuwsbrief, algemene ledenvergadering).

Werkwijze

De werkgroep komt 1 keer per maand bij elkaar. In de werkgroep zitten boeren en boerin(nen) en burgers deels uit de zorg. De werkgroep houdt zich bezig met beleidsmatige zaken.
De studiegroep komt ook 1 keer per maand bij elkaar, in een informele sfeer, voor het uitwisselen van kennis en ervaringen.
Als nieuwe boeren zich aanmelden legt de coördinator een bedrijfsbezoek af en ondersteunt bij de oriëntatie.

Hoe wordt gecommuniceerd

Middels de werkgroep, de studiegroep en individueel. Daarnaast heeft Den Hâneker verenigingsactiviteiten, zoals een nieuwsbrief en een ledenavond.

Wat levert het concreet op

Er zijn 4 boeren gestart met zorg en een aantal overweegt te beginnen.

Behoefte aan ondersteuning/welke soort ondersteuning

Vanuit de studiegroep is aangegeven dat men meer wil weten over omgang met cliënten en hoe activiteiten op de boerderij het jaar rond in te richten. Voor een deel zal dit naar verwachting in een cursus (winter 02/03) 'Begeleiden van zorgvragers in de landbouw' aan de orde komen.

Knelpunten

De financiering van Den Hâneker is op projectbasis; de meeste subsidieregelingen zijn voor projecten van 1 jaar. Langere termijn planning van activiteiten is daarom moeilijk. En het kost relatief veel tijd om financiering aan te vragen en te verantwoorden.
Het vervoer van cliënten naar de boerderij is een knelpunt.

Continuïteit

De financiering (veelal op jaarbasis) is lastig voor langere termijnplannen. Den Hâneker heeft plannen om zelf geld te genereren om zodoende een stabielere basis te hebben.
De structuur van de werkgroep en studiegroep werkt goed.

Draagvlak

De opkomst van de studiegroep is goed.

Overdraagbaarheid

De overdraagbaarheid van deze regionale aanpak is goed. In 2003 wordt in de Krimpenerwaard gestart waarbij dezelfde werkwijze, met misschien wat detailverschil, wordt gehanteerd.

Behoefte aan databank

Nee.

Toekomst van het initiatief

Een aantal boeren is gestart, een aantal overweegt te starten en een aantal is zich aan het oriënteren waardoor groei verwacht mag worden.

Wie kan benaderd worden voor aanvullende informatie

Den Hâneker, Anja de Kruif, tel.nr. 0347 342044

Bron:
verslag van gesprek met Anja de Kruif en Ina Kattenbroek (door IK)
notitie provincie Zuid-Holland 'Landbouw & Zorg in Zuid-Holland', d.d. maart 2002
reactie van Anja de Kruif op concept-beschrijving van Den Hâneker

De Grote Rivieren (Dordrecht e.o.)

In GGZ De Grote Rivieren zijn de GGZ aanbieders in de regio Zuid-Holland zuid verenigd. De Grote Rivieren heeft contacten met zorgboeren in de Alblasserwaard/Vijfheerenlanden. Zorgvragers gaan, al dan niet zelfstandig naar een zorgboerderij voor dagbesteding en arbeidsrehabilitatie.
Binnen De Grote Rivieren zijn met name de heer Edward van Dalen (regiohoofd regio Papendrecht) en mw. Carla Aantjes (onder meer coördinator zorgboerderijen in de regio Papendrecht) bezig met landbouw & zorg.

Doel

Het creëren van, uitgaande van de vraag van cliënten, arbeidsplaatsen en dagbestedingplaatsen op boerderijen.

Specifieke achtergronden

Op een van de woonvormen van De Grote Rivieren is een groep mensen met ernstige psychiatrische problematieken al dan niet gecombineerd met alchol/drugsverslaving ('dubbele diagnose'). Voor deze groep werd dagbesteding gezocht waarbij gedacht werd aan dagbesteding op een boerderij. Via een stagiaire zijn de eerste contacten met een zorgboer tot stand gekomen.
Daarna zijn contacten met andere zorgboeren tot stand gekomen en gaan ook mensen uit andere doelgroepen (bijvoorbeeld begeleid-zelfstandig wonen, cliënten met poliklinische contacten) naar een zorgboerderij.

Taken/producten/activiteiten

Het plaatsen van zorgvragers op een boerderij.
Deelnemers bekendmaken met mogelijkheden op een zorgboerderijen, door behandelaars en verwijzers. Voor interne klanten is er een krantje waarin artikelen onder andere over zorgboerderijen staan.

Betrokken partijen

De Grote Rivieren, 5 zorgboeren (per december 2002).

Financiering

Zorg op Maat (AWBZ-gelden) en incidenteel PGB.

Werkwijze

Middels interne folders en acquisitie vindt werving plaats. Vervolgens wordt nader kennis gemaakt tussen de zorgboer, de instelling en eventueel cliënten. Het moment waarop concrete afspraken worden vastgelegd in een schriftelijke overeenkomst verschilt per boer.
Met de boeren die meer dan 1 deelnemer ontvangen (2 zorgboeren) is een overeenkomst opgesteld in de vorm van een jaarcontract; deze boeren krijgen vergoedingen. Met de 3 andere boeren is geen overeenkomst opgesteld; deze boeren ontvangen geen vergoeding.

Hoe wordt gecommuniceerd

Binnen De Grote Rivieren is een aanspreekpunt voor zorgboeren ingeval er vragen zijn. Bij één van de boeren, waar De Grote Rivieren de werkbegeleiding verzorgt, verloopt de communicatie met de boer via de werkbegeleiding.

Wat levert het concreet op

Achtentwintig plaatsen voor zorgvragers op de boerderij (d.d. december 2002).
Voor het meten van resultaten voor individuele zorgvragers wordt gebruik gemaakt van de individuele rehabilitatiebenadering. Op basis daarvan zegt Van Dalen dat er voor de groep met dubbele diagnose resultaat geboekt is want de mensen vinden dat de kwaliteit van leven is toegenomen, met name op het gebied van wonen en werken.
De verslavingsvraag wordt uitgesteld. Er wordt een alternatief geboden voor het 'streetlife'. Geestelijk en lichamelijk welzijn van de cliënten is verbeterd. Cliënten worden voor hun werkzaamheden gewaardeerd. Overlast van cliënten is geminimaliseerd. Uitingen van psychiatrische sympomatiek nemen af.

Behoefte aan ondersteuning/welke soort ondersteuning

Er is behoefte aan ondersteuning bij het coördineren van de werkactiviteiten, het aanleren van deelaspecten van de activiteiten.

Knelpunten

Doorstroming na het arbeidsrehabilitatieproces op de boerderij vindt nog niet plaats; hieraan moet inhoud gegeven worden (C. Aantjes).
De financiering van zorg op een boerderij (E. van Dalen).

Continuïteit

-

Draagvlak

Boeren zijn allereerst geïnteresseerd in de cliënten. De financiële vergoeding speelt bij sommige een primaire rol. De eerste projecten hebben een kwartiersmakersfunctie gehad; de boeren staan niet langer afwijzend tegenover ggz-cliënten.

Overdraagbaarheid

Van Dalen vindt de manier waarop De Grote Rivieren werkt iets om ook in andere regio's te doen, omdat de pragmatische aanpak voor een snel resultaat zorgt. Met deze aanpak is de bureaucratie tot een minimum teruggebracht en door een grote flexibiliteit kan er adequaat ingegaan worden op een wisselende vraag van cliënten. De financiële belasting van het project is beperkt en multifunctioneel hanteerbaar.

Behoefte aan databank

Er is behoefte aan een databank met het oog op de door Van Dalen gewenste uniformiteit en standaardisatie van het zorgaanbod (zie kopje *toekomst van het initiatief*).
Volgens Van Dalen zou zo'n databank eigenlijk als doel moeten hebben te kunnen bekijken waar zorgaanbod geclusterd zou kunnen worden.

Toekomst van het initiatief

Voor wat betreft de organisatie van De Grote Rivieren is het plan om een projectleider in te zetten voor alle projecten voor dagbesteding en arbeidsrehabilitatie binnen de regio Papendrecht - Alblasserdam.
Van Dalen ziet in de toekomst graag dat er meer uniformiteit, meer standaardisatie in het zorgaanbod komt, net zoals bij bijvoorbeeld dagactiviteitencentra. Op beleidsmatig niveau is het aanbod van zorg

op de boerderij dan gestandaardiseerd en kunnen er kwaliteitsnormen aangehangen worden. Voor de uitvoering van het beleid is er afstemming met de zorgboer en dan kan bijvoorbeeld besproken worden hoe het kwaliteitsbeleid in de praktijk vormgegeven wordt.

Wie kan benaderd worden voor aanvullende informatie

De Grote Rivieren, Edward van Dalen, tel.nr. 078 641244

Bron:
verslag gesprek met Edward van Dalen en Ina Kattenbroek (door IK),
verslag van gesprek met Carla Aantjes en Ina Kattenbroek (door IK),
reactie van Edward van Dalen op conceptbeschrijving De Grote Rivieren.

ZUID-HOLLAND; taken van provinciale en regionale initiatieven

		Provincie Zuid-Holland in nauwe samenwerking met Buitenkans, Den Hâneker, WLTO	Buitenkans VOF	Den Hâneker	De Grote Rivieren
	Werkgebied:	Zuid-Holland	ZH eilanden, Delfland, Haaglanden	Alblasserwaard, Vijfheerenlanden, Krimpenerwaard	Zuid-Holland zuid
1	Overzicht bewaren van relevante partijen en ontwikkelingen	X	X	X	
2	Functioneren als aanspreekpunt; loketfunctie	X	X	X	
3	Verbeteren van samenwerking tussen partijen op regionaal niveau	X	X	X	
4	Afstemmen van praktijk en provinciaal beleid	X	X	X	
5	Verbeteren afstemming vraag en aanbod (op cliëntniveau)	X	X	X	X
6	Verbeteren van samenwerking tussen zorgboeren	X	X	X	
7	Deskundigheidsbevordering van zorgboeren	X	X	X	
8	Ontwikkelen van de zorgvraag/ deskundigheidsbevordering andere partijen	X	X	X	
9	Belangenbehartiging voor zorgboeren			X	

Noord-Brabant

Bestuurlijk Platform Landbouw & Zorg Noord-Brabant

De Provincie Noord-Brabant ondersteunt sinds 1997 de ontwikkeling van zorgboerderijen. In 1998 is het Bestuurlijk Platform Landbouw & Zorg ingesteld. In dit Platform werken de landbouworganisaties, zorginstellingen, belangenbehartigende partijen van zorgvragers, zorgverzekeraars en de provincie samen. Daarnaast hebben GS in samenwerking met de ZLTO een stimuleringsregeling Landbouw & Zorg in het leven geroepen. Deze beide onderdelen vormen het provinciale ondersteuningsbeleid. Uitgangspunt van het provinciale beleid is om op termijn de taken over te dragen naar de partners in het werkveld. In 1999 is besloten dat het Bestuurlijk Platform tot eind 2002 zou bestaan. Eind 2002 is besloten de provinciale ondersteuning met 3 jaar te verlengen.

Doel

Concreet werd bij de start als doel gesteld in Noord-Brabant in 5 jaar 50 landbouw-zorgcombinaties te realiseren. Deze dienen verspreid te liggen over de verschillende gezondheidsregio's en de verschillende sectoren van zorg in Noord-Brabant.
Daarnaast bestaan er de volgende wensen/aandachtspunten:

- continuïteit van de zorgboerderijen en de geboden zorg en opvang
- voldoende informatie en communicatie voor alle partijen die met landbouw & zorg te maken hebben
- voldoende financiële mogelijkheden voor de combinatie van landbouw & zorg
- goede kwaliteit van de zorg/begeleiding die geboden wordt

Specifieke achtergronden

Het initiatief is ontstaan als reactie op de vernieuwing van de landbouw- en de zorgsector en het inspelen op de behoefte van zorgvragers aan dagbesteding of arbeidsrehabilitatie op een boerderij.

Taken/producten/activiteiten

In het kader van de stimuleringsregeling kunnen boeren 2 soorten subsidies aanvragen: startsubsidies en oriëntatiesubsidies.
De taken van het Platform bestaan uit het geven van informatie, matching tussen vraag en aanbod, het bevorderen van samenwerking en inzet van alle betrokken partijen en het bieden van begeleiding aan boeren bij het starten van een zorgboerderij.
Om naast de doelgroep verstandelijk gehandicapten andere doelgroepen te bereiken, zijn open dagen georganiseerd voor diverse andere doelgroepen en is informatiemateriaal naar diverse zorginstellingen met andere doelgroepen verstuurd.

Betrokken partijen

Initiatiefnemers zijn drs. L. van Nistelrooij, gedeputeerde van zorg en welzijn Noord-Brabant en voorzitter van het Platform, pastor Van de Spank van ZLTO en Gert Penninx van het pilotproject zorgboerderij de Cinquant. Het Platform is in 2000 uitgebreid en bestond medio 2002 uit zo'n 20 personen.
Organisaties die in het Platform zijn vertegenwoordigd zijn: het zorgkantoor West-Brabant, de federatie van oudervereniging, de land- en tuinbouworganisatie (ZLTO), het agrarisch vrouwenwerk, de regionale patiënten- en cliëntenorganisatie en zorgaanbieders uit verschillende sectoren.
Verder zijn betrokken vertegenwoordigers van de provincie Noord-Brabant, DLV, Arbeidsvoorziening RBA, zorgboeren en Vereniging Brabantse Gemeenten.

Financiering

Voor de periode 1998 - 2002 was er jaarlijks € 90.000 voor subsidies beschikbaar. De ZLTO droeg jaarlijks ruim € 11.000 bij.
Het totale jaarlijkse budget voor het ondersteuningsbeleid bedroeg in genoemde periode € 136.364. Naast de subsidies werd het geld besteed aan het organiseren van open dagen, informatiemateriaal, ondersteuning van studieclubs, ondersteuning van het Platform. Vanuit de provincie was 0,2 fte beschikbaar voor deze (secretariële) ondersteuning.

Werkwijze

Er is structureel bestuurlijk overleg.
Wanneer een concrete activiteit op poten gezet moet worden of een bepaald aspect verder uitgezocht dient te worden werkt het Platform via werkgroepen. Een aantal leden van het Platform neemt dan tijdelijk deel aan een werkgroep.

Hoe wordt gecommuniceerd

-

Wat levert het concreet op

Volgens de leden van het Platform heeft het Platform aan de volgende resultaten bijgedragen:
- de krachten zijn vanaf het begin gebundeld; er is een goed netwerk opgebouwd, er is één Platform en een duidelijke regie van de provincie
- belangstellenden (met name ook nieuwe doelgroepen) hebben veel informatie gekregen, onder andere via studiedagen en symposia
- er zijn studieclubs van zorgboeren gestart (vanuit ZLTO; zie ook omschrijving ZLTO advies)
- het Platform heeft gefungeerd als katalysator, waardoor landbouw & zorg aandacht heeft gekregen op bestuurlijk en ambtelijk niveau
- zorgboerderijen hebben een duidelijker plek in de regiovisie gekregen
- het Platform is zich beter gaan profileren

Alle voor het evaluatierapport geïnterviewde boeren kennen het Platform en weten van het bestaan. Maar slechts een kleine minderheid is op de hoogte van wat het Platform doet. Het Platform wordt (nog) niet gezien als het aanspreekpunt of steunpunt binnen de provincie. De boeren gaven aan dat de randvoorwaarden van de subsidieregeling een steun in de rug waren bij het ontwikkelen van een bedrijfsplan en het verbeteren van de kwaliteit van de geboden zorg. De boeren ervaren de subsidie ook als een duidelijke erkenning en blijk van waardering vanuit de provincie. Wel gaven bijna alle zorgboeren aan dat ze zonder de financiële steun vanuit de provincie ook wel met de zorgtak waren gestart.

Behoefte aan ondersteuning/welke soort ondersteuning

Er is behoefte aan een Provinciaal steunpunt (in nauwe samenwerking met het Landelijk Steunpunt) om te voorzien in behoefte aan informatie en ondersteuning de brede zin, met name bij matching tussen boerderijen en zorginstellingen.

Knelpunten

De traagheid waarmee zorginstellingen doorgaans invulling geven aan 'zorg-op-maat' blijft een belemmerende factor. Anderzijds zijn zorgondersteuners (onder andere SPD) en zorgkantoren wel bereid landbouw & zorg te stimuleren, bijvoorbeeld AWBZ-erkenningen voor zorgboerderijen te initiëren.

Continuïteit

Gezien het besluit nog 3 jaar door te gaan met de ondersteuning blijkt het vooralsnog in een behoefte te voorzien. Het bestuurlijk Platform Landbouw & Zorg zal echter waarschijnlijk over 3 jaar ophouden te bestaan of worden voortgezet door andere initiatiefnemers.

Draagvlak

Over het algemeen is er bij de leden van het Bestuurlijk Platform tevredenheid over het provinciaal beleid en de resultaten van het beleid.

Overdraagbaarheid

Het model is over te dragen. In Gelderland is een soortelijk initiatief gestopt vanwege onvoldoende resultaat.

Behoefte aan databank

Ja!

Toekomst van het initiatief

Wellicht trekt de landbouw-zorg sector over 3 jaar zelf de kar verder. Het Bestuurlijk Platform zal medewerking verlenen aan de ontwikkeling van regionale ondersteuning.

Wie kan benaderd worden voor aanvullende informatie

Hanneke de Kort, tel.nr. 073 6812289
Gert Penninx, tel.nr. 0486 421311

Bron:
beschrijving door Gert Penninx;
evaluatierapport 'Provinciaal beleid Landbouw & Zorg in Noord-Brabant na 2002' door Wageningen UR in opdracht van Provincie Noord-Brabant, juni 2002

Novadic: NovaFarm Zorgboerderij

Novadic is een regionaal netwerk van ambulante en klinische verslavingszorg in Oost-Brabant. Onder de naam NovaFarm werd in 1999 de eerste zorgboerderij in Best opgezet. Inmiddels staan er boerderijen in Helvoirt, Veghel, Budel, Haps (Cinquant, verstandelijk gehandicapten), Vught en Olland. **NovaFarm Zorgboerderij** is een door Novadic ontwikkelde en een met succes toegepaste nieuwe manier om mensen te reïntegreren naar een betaalde baan of anderszins. Met behulp van subsidie van onder meer Europa en de provincie Noord Brabant werden de eerste boerderijen geopend in 1999. Door de samenwerking tussen Novadic en Kentron (verslavingszorg West- en Midden-Brabant) en door stimulering vanuit de provincie is NovaFarm in 2002 begonnen haar deuren ook open te zetten voor mensen uit het werkgebied van Kentron. De intentie is om binnen het werkgebied van Kentron ook een aantal zorgboerderijen te starten zodat het voor alle cliënten uit Noord Brabant mogelijk wordt te werken op een zorgboerderij.

Doel en specifieke achtergronden

Het doel van NovaFarm Zorgboerderij is de afstand naar de arbeidsmarkt of naar school te overbruggen in een ontspannen omgeving. Voor mensen die vanwege allerlei oorzaken, bijvoorbeeld problemen met gezondheid (onder meer somatische aandoeningen), psychiatrische of verslavingsproblemen, overspannenheid, burn-out, werkloosheid, aanvaringen met justitie, zeker als dit erg lang duurt, uitgerangeerd raken of geen zinvolle invulling meer kunnen geven aan hun dag.

Deelnemers werken onder professionele begeleiding als hulpboer gedurende een van tevoren overeengekomen periode en kunnen op die manier op een plezierige en nuttige wijze leren wat het is om weer te gaan werken.
In meer praktische zin leren de deelnemers:

- Opdrachten uitvoeren en op die manier weer zin krijgen in werken
- Omgaan met collega's
- Op tijd komen en zich aan afspraken houden
- Omgaan met de verhouding werkgever - werknemer

Het geringe aanbod voor ex-verslaafden om met al hun beperkingen weer aan de slag te komen is een aanleiding geweest NovaFarm Zorgboerderijen op te zetten.

Taken/producten/activiteiten

NovaFarm tracht in geheel Brabant agrariërs te interesseren voor het werk als zorgboer en probeert de cliënten van Novadic en (inmiddels ook) Kentron die daar voor in aanmerking komen te stimuleren om naar een zorgboerderij te gaan.

Betrokken partijen

In eerste instantie waren bij dit initiatief betrokken: ZLTO, PSW arbeidsmarktadvies, ESF (Europees Sociaal Fonds), de provincie Noord Brabant en Novadic. Op dit moment werken Novadic en Kentron (Verslavingszorg West en Midden Brabant) samen in NovaFarm, en er zijn (naast de zeven van Oost-Brabant) al twee boerderijen in West Brabant operationeel. De andere partijen van het eerste uur zijn nog zijdelings en zeer incidenteel betrokken.

Financiering

In eerste instantie door ESF, Novadic en Provincie. Nu voor 100% door AWBZ.

Werkwijze

Nadat een beoogde kandidaat is aangemeld door een hulpverlener volgt een kennismakingsgesprek om te bezien of en onder welke voorwaarden de hulpboer in spe kan gaan werken. Als dat gesprek positief is verlopen kan men meestal vrij snel beginnen aan het traject. Twee weken na aanvang is er een korte evaluatie waarin de vorderingen worden besproken en afspraken gemaakt worden voor het vervolgtraject.
Tijdens het werken op de boerderij zijn de hulpboeren gedurende zes uur per dag bezig met allerlei activiteiten, zoals het verzorgen van de dieren, onderhoud aan gebouwen, snoeien van hout, afrasteren van weilanden, repareren van machines, tuinwerkzaamheden en mogelijk ook licht administratieve werkzaamheden.
Zoveel als mogelijk worden, naast het groepsgebeuren, ook individuele wensen van de cliënt gehonoreerd: er wordt maatwerk geleverd.

Bij NovaFarm Zorgboerderij wordt met behulp van praktijksimulatie het gedrag beoordeeld dat iemand in een werksituatie vertoont. Dit gebeurt op basis van criteria die vooraf zijn vastgelegd, zoals:

- Het begrijpen van werkinstructies
- Het kunnen samenwerken met anderen
- Het zich houden aan afspraken over arbeidstijden
- Het leveren van voldoende kwaliteit
- Het goed kunnen omgaan met materialen en gereedschappen

Anders gezegd: de hulpboer wordt beoordeeld op cognitieve, technische en sociale vaardigheden. Daarnaast staat een aantal persoonskenmerken centraal zoals motivatie, doorzettingsvermogen en betrokkenheid.

De hulpboeren verblijven enkele weken tot circa drie maanden op de zorgboerderij. NovaFarm Zorgboerderij is een onderdeel van een totaalpakket. Dat betekent dat er voor een ieder die deelneemt aan NovaFarm Zorgboerderij een vooraf gemaakt trajectplan is, waarbij een uiteindelijk doel voor ogen staat.
Dat doel kan zijn: al dan niet betaalde arbeid, sociale activering, scholing, maar kan ook de toeleiding zijn naar verdere klinische behandeling. Een behandelaar kan ook verzoeken om een praktijkgerichte diagnostiek uit te voeren en daar over advies uit te brengen. De zorgboerderij is niet meer, maar ook niet minder, dan een onderdeel van het geheel van het hulpverleningsaanbod binnen of buiten Novadic of Kentron.

Er zijn op dit moment 10 boerderijen actief, die allen zelfstandig zijn en geen economische of andere band met NovaFarm hebben. NovaFarm selecteert cliënten en verwijst deze naar de voor deze persoon best geschikte zorgboerderijen

Hoe wordt gecommuniceerd

Er is zeer frequent overleg. Iedere week ziet Novafarm alle boeren en hulpboeren en hebben zo nodig telefonisch extra contact. NovaFarm regelt de plaatsingen en heeft daarvoor contact met andere hulpverleners en instellingen. Boeren hebben ook onderling contact. Regelmatig (enkele malen per jaar) zijn er bijeenkomsten voor overleg, bijscholing of feest met alle betrokkenen (inmiddels ruim 30 personen).

Wat levert het concreet op

Er zijn over de afgelopen periode zeer positieve resultaten gescoord. Er zijn honderden cliënten die op een positieve manier voor korte of lange tijd ervaring hebben opgedaan op een boerderij. Er zijn helaas weinig mensen die een definitieve baan hebben gekregen en behouden in de harde maatschappij.

Daarvoor zijn de problemen van deze doelgroep te divers en te groot gebleken (dubbele diagnostiek, zeer ernstige verslavingsproblemen, zwak begaafd enz).

Behoefte aan ondersteuning/welke soort ondersteuning

NovaFarm is een goed lopend organisatiestructuur die tot op heden geen directe hulp van derden nodig heeft.

Knelpunten

-

Continuïteit

Door de financiële zekerheid van een AWBZ-erkenning is de continuïteit gegarandeerd.

Draagvlak

Groot. De bekendheid van NovaFarm is regionaal en ver daar buiten erg groot.

Overdraagbaarheid

NovaFarm is reeds 'overgedragen' naar West en Midden Brabant en er zijn vragen uit den lande, en regionaal en provinciaal uit andere instellingen (onder andere psychiatrie), om het model van NovaFarm te mogen overnemen. Plannen van onze kant zijn in een ontwikkelfase en zullen wellicht dit jaar concreter worden.

Behoefte aan databank

Niet direct, maar we zijn er ook niet op tegen.

Toekomst van het initiatief

Zal waarschijnlijk uitbreiden, zowel regionaal, provinciaal als landelijk.

Wie kan benaderd worden voor aanvullende informatie

NovaFarm Zorgboerderij, Peter van Mill, tel.nr. 06 22654172 of 0413 485858

DOEL-project

Binnen het DOEL-project (Door Ondernemen Ervarend Leren) van Reclassering Nederland werken veroordeelde jongeren (van 16-25 jaar die een celstraf van 12 tot 24 maanden verwachten te krijgen) onder strikte voorwaarden een half jaar op een agrarisch bedrijf, in plaats van hun straf uit te zitten in de gevangenis. Gedurende die tijd woont de jongere in een woonunit, die de reclassering hiervoor bij de boerderij plaatst. De jongere wordt begeleid door een vaste begeleider van de reclassering. Binnen het traject nemen de jongeren deel aan twee survivaltochten: een individuele zevendaagse tocht aan het begin en een driedaagse groepssurvival aan het eind van het traject.

Doel

Het doel van het project is te voorkomen van recidive.
Middels het DOEL-project wordt jongeren de kans geboden bestaande patronen te doorbreken door een tijdje weg te gaan uit de eigen omgeving, de confrontatie met zichzelf aan te gaan, nieuwe ervaringen op te doen en daarvan te leren. Op die manier ontdekken deze jongeren dat andere patronen in hun leven (die veel meer voldoening geven) mogelijk zijn.

Specifieke achtergronden

Aan DOEL liggen ideële en pragmatische overtuigingen ten grondslag. Ideëel: jonge mensen zijn de moeite waard om in te investeren. Voor de samenleving is het bovendien een win-winsituatie: lastpakken leren hun leven een andere inhoud te geven. Het pragmatische komt voort uit het feit dat de ontwikkelaars (mensen met ruime ervaring in de justitiële hulpverlening) door de wol geverfd zijn, en dat zij beseffen dat zachte heelmeesters niet de meest succesvolle zijn.

Taken/producten/activiteiten

Intensieve begeleiding van de jongeren waarbij voornamelijk gebruik gemaakt wordt van de methodiek ervarend leren.

Betrokken partijen

Reclassering Nederland is initiatiefnemer. Er wordt samengewerkt met 23 boeren (voorjaar 2003).

Financiering

DOEL wordt gefinancierd door Reclassering Nederland.

Werkwijze

Het traject kent drie fasen: voorbereiding en introductie; uitvoering (waaronder plaatsing, werk en training) en nazorg. Het traject wordt in 180 dagen overwegend individueel doorlopen. Na een individuele zevendaagse survivaltraining gaat de deelnemer werken en wonen op een plek die weinig prikkels en veel structuur kent. Dit is vaak een agrarisch bedrijf op grote afstand van de eigen vertrouwde woonomgeving. Er zijn daar geen andere DOEL-deelnemers. Gedurende de hele periode werkt de jongere zonder dat hij/zij daarvoor wordt betaald. Tweemaal per week komt de DOEL-begeleider op het bezoek voor een begeleidingsgesprek.
De vaste begeleider krijgt gedurende het traject regelmatig bericht, zowel van de deelnemer als van de DOEL-begeleider. In de vierde maand volgt de deelnemer een training. Doel en inhoud van de training zijn afhankelijk van hetgeen de jongere nog wil leren en van wat de DOEL-begeleiders als een adequate aanvulling zien. Tenslotte is er een groepssurvival van drie dagen. Bij positieve afronding krijgt de deelnemer een certificaat.

Hoe wordt gecommuniceerd

Middels gesprekken.

Wat levert het concreet op

Minder recidive.

Behoefte aan ondersteuning/welke soort ondersteuning

Op het gebied van financiën.

Knelpunten

Financiën.

Continuïteit

DOEL is een project van Reclassering Nederland.

Draagvlak

Het draagvlak is groot.

Overdraagbaarheid

Ja.

Behoefte aan databank

Ja.

Toekomst van het initiatief

De toekomst van het initiatief is onzeker in verband met financiën.

Wie kan benaderd worden voor aanvullende informatie

Reclassering Nederland
DOEL-project
Postbus 492
5201 AL 's-Hertogenbosch
Jan van Osch, tel.nr. 073 6207546

Bron:
Reader DOEL informatie voor deskundigen
Reclassering Nederland versie 2002
Beschrijving door Jan van Osch

Zorg en natuurbeheer; een samenwerkingsverband tussen Stichting Prisma en Vereniging Natuurmonumenten

In de Loonse en Drunense duinen werken verstandelijk gehandicapten mee in de beheer- en onderhoudswerkzaamheden in het natuurgebied. Het betreft een samenwerking tussen Stichting Prisma (zorginstelling voor verstandelijk gehandicapten) en de Vereniging Natuurmonumenten.

Doel

Inzet van verstandelijk gehandicapten bij beheer- en onderhoudswerkzaamheden in natuurgebieden. Voor de doelgroep (gehandicapten met affiniteit met natuur en 'werken in het groen') betekent dit een extra mogelijkheid om deel te nemen aan de wereld om hen heen en vaardigheden en werkervaring op te doen.

Specifieke achtergronden

Prisma had al contact met de provincie als mogelijke financier van innovatieve ideeën en er liepen kennismakingsgesprekken met organisaties als Natuurmonumenten als potentiële werkgever. Het wachten was op een mogelijkheid om de ideeën uit te voeren. Deze mogelijkheid diende zich in aan in de vorm van het aanplanten van houtwallen in een dassenleefgebied.
Onder begeleiding van bureau Coördinaat is hieruit een projectvoorstel geformuleerd.

Taken/producten/activiteiten

Inzetten van verstandelijk gehandicapten bij beheer- en onderhoudswerkzaamheden in natuurgebieden.

Betrokken partijen

Stichting Prisma en vereniging Natuurmonumenten.

Financiering

Het project wordt momenteel vanuit bestaande budgetten binnen organisaties gefinancierd.

Werkwijze

Vanuit NM wordt aangegeven welke werkzaamheden er moeten/kunnen gebeuren. Werkbegeleiders vanuit Prisma maken in overleg met cliënten een planning. Onderdeel hiervan is dat er niet weken achtereen hetzelfde soort werk gedaan wordt. Afwisseling in werk en locatie is van belang.

Hoe wordt gecommuniceerd

Op het niveau van uitvoerend werk is er regelmatig overleg met betrekking tot de te verrichten werkzaamheden en het verloop daarvan.
Verder is er enkele malen per jaar overleg tussen leidinggevenden over de stand van zaken en worden de groeimogelijkheden van cliënten bekeken.

Wat levert het concreet op

-

Behoefte aan ondersteuning/welke soort ondersteuning

-

Knelpunten

Het werkgebied Loonse en Drunense Duinen is eigenlijk logistiek te groot. Zouden graag een uitvalsbasis realiseren in het gebied zelf. Beter onderhoud aan een kleiner deelgebied.

Continuïteit

Levert geen problemen op.

Draagvlak

Het draagvlak is goed, bezoekers en passanten vinden het een normale zaak dat cliënten van Prisma buiten de instellingsmuren aan het werk zijn.

Overdraagbaarheid

Geen plannen onzerzijds maar er zijn geen belemmeringen om het over te dragen.

Behoefte aan databank

-

Toekomst van het initiatief

Wordt momenteel uitgebreid in een samenwerkingsverband met vereniging de Duinboeren. Gezamenlijk zijn we aan het bekijken waar de 3 partijen elkaar kunnen vinden met betrekking tot natuur- en landschapsbeheer in een meer afgebakend gebied [Giersbergen/de Margriet].

Wie kan benaderd worden voor aanvullende informatie

Vereniging Natuurmonumenten, Lex Querelle, Middelstraat 1, 5176 De Moer, tel.nr. 013-5159345
Stichting Prisma, Ad van Wijk, Hooghoutseweg 3, 5074 NA Biezenmortel, tel.nr. 013-51182617, e-mail avanwijk@prismanet.nl

Bron:
Buitengewoon, over diversiteit en emancipatie op het platteland
Uitgave van het expertisecentrum LNV, november 2001
Projectbeschrijving op: www.isw.agro.nl
Beschrijving door A. van Wijk

NOORD-BRABANT; taken van provinciale en regionale initiatieven

		Provincie Noord-Brabant middels bestuurlijk Platform	Novadic: NovaFarm Zorgboerderij	DOEL-project	Zorg en natuurbeheer
	Werkgebied:	Provincie Noord-Brabant	Provincie Noord-Brabant	Nederland	Loonse en Drunense duinen
1	Overzicht bewaren van relevante partijen en ontwikkelingen	X		X	
2	Functioneren als aanspreekpunt; loketfunctie	X	X	X	
3	Verbeteren van samenwerking tussen partijen op regionaal niveau	X	X	X (deelnemer Platform NB)	X
4	Afstemmen van praktijk en provinciaal beleid	X		X (deelnemer Platform NB)	
5	Verbeteren afstemming vraag en aanbod (op cliëntniveau)	X	X		X
6	Verbeteren van samenwerking tussen zorgboeren	X	X		
7	Deskundigheidsbevordering van zorgboeren	X	X		
8	Ontwikkeling van de zorgvraag/ deskundigheidsbevordering andere partijen	X			
9	Belangenbehartiging voor zorgboeren				

Limburg

Provinciale ondersteuningsstructuur Landbouw & zorg Limburg

Het driejarige pilotproject 'Landbouw & Zorg', in 1999 gestart door de Provincie Limburg samen met LLTB en Area Projecten, is succesvol gebleken. GS van Limburg hebben in februari 2003 aan Area Projecten de opdracht gegeven voor een tweejarig vervolgproject.

Doel

In eerste instantie had de pilot als doel het realiseren van nieuwe landbouw-zorg combinaties in Limburg. In het tweejarige vervolgproject is het de bedoeling dat naast het ontwikkelen van twaalf nieuwe landbouw-zorgcombinaties een zelfstandige ondersteuningsstructuur opgezet wordt. Hierdoor wordt verdere ondersteuning geboden bij de ontwikkeling van wonen en dagbesteding op zorgboerderijen voor zorgbehoevende ouderen, mensen met psychiatrische en/of verslavingsproblematiek en mensen met een handicap.

Specifieke achtergrond

De Provincie Limburg hecht groot belang aan zorgboerderijen, omdat deze een scala aan arbeidsmatige activiteiten bieden voor mensen met een hulpvraag. Voor de komende tijd wil de provincie Limburg ook inzetten op de gecombineerde functie wonen op de boerderij en dagbesteding. Dit kan met name voor ouderen met een hulpvraag, die altijd op het platteland hebben gewoond, een oplossing bieden.

Taken /producten/activiteiten

- Begeleiding van individuele initiatieven
- Kennisverspreiding middels oriëntatiecursussen en studieclubs
- Implementatie van kwaliteitshandboek
- Area Advies is aanspreekpunt voor nieuwe en bestaande initiatieven

Betrokken partijen

Initiatiefnemer: Provincie Limburg, LLTB
De uitvoerders van het pilotproject zijn: Area Advies bv en Symbiose

Financiering (voor het tweejarig vervolgproject)

Provincie Limburg: € 60.106 (uit budgetten van zowel zorg als natuurbeheer)
Europese gelden voor plattelandsontwikkeling: € 20.036
LLTB: € 20.000
Deelnemende agrarische bedrijven: € 19.897
(Totaalbedrag € 120.039)

Naast voornoemde middelen is de provincie Limburg in principe bereid om investeringsaanvragen voor individuele initiatieven voor zorgboerderijen apart te beoordelen en mogelijk te honoreren.

Werkwijze

-

Hoe wordt gecommuniceerd

Er is één aanspreekpunt voor nieuwe en bestaande initiatieven, i.c. Area Advies.

Wat levert het concreet op

Het bij elkaar brengen van zorg en landbouw.

Behoefte aan ondersteuning/soort ondersteuning

-

Knelpunten

-

Continuïteit

Het betreft een pilot van 3 jaar die in het voorjaar van 2003 afloopt en wordt gecontinueerd met 2 jaar. Na afloop van die 2 jaar dient een autonome ondersteuningsstructuur te zijn ontstaan.

Draagvlak

Het draagvlak van dit initiatief in de regio is groot; dit is besproken tijdens een werkconferentie.

Overdraagbaarheid en uitwisseling van ervaringen

De aanpak is over te dragen naar andere regio's; in veel regio's bestaan reeds dezelfde projecten.

Behoefte aan databank

Ja.

Toekomst van het initiatief

-

Wie kan benaderd worden voor aanvullende informatie

Carla van Herten, Postbus 1257, 6040 KG Roermond, tel.nr. 0475 355719,
e-mail cvherten@area-advies.nl

Bron:
beschrijving door Carla van Herten
beschrijving door Gert Penninx
www.ltonet.nl, nieuwsartikel d.d. 06-02-'03
www.agriholland.nl, nieuwsartikel d.d. 05-02-'03

Adolescenten op de boerderij

In het project 'Adolescenten op de boerderij' worden jongeren tussen de zestien en 23 jaar die tussen de wal en het schip beland zijn, vaak niet meer naar school gaan en kans lopen in het criminele circuit terecht komen, opgevangen op een boerderij. Het is niet de bedoelding dat de boer als sociaal werker gaat fungeren. Van de boer wordt verwacht dat hij de jongeren de technische kneepjes van het vak bijbrengt, hen aan het werk houdt en samen met hen aan het werk is. Er is een professionele hulpverlener op de boerderij aanwezig.

Doel

Het doel is jongeren die niet het gangbare onderwijstraject hebben doorlopen, door middel van een leerwerktraject bij een agrarisch bedrijf alsnog door te laten stromen naar een vervolgopleiding of werk. De bedoeling is dat in het voorjaar van 2003 de eerste boerderij binnen dit project van start gaat.

Specifieke achtergrond

-

Taken /producten/activiteiten

Het opzetten van een leerwerktraject voor de beoogde doelgroep.
Het organiseren van een cursus voor deelnemende boeren waarin de boeren de doelgroep leren kennen en thuisraken in de problematiek van de groep.

Betrokken partijen

Initiatiefnemers: LLTB; het project wordt opgezet samen met Symbiose (provinciale welzijnskoepel) en het Agrarisch Opleidingscentrum AOC.
Andere betrokkenen: Xonar en Bureau Jeugdhulpverlening, agrariërs.

Financiering

Kosten voor 4 jaar: € 225.000 door:

- Provincie: € 210.000
- LLTB: € 10.000
- Gemeenten: € 4.760

Werkwijze

Deelnemers aan het project zullen via de jeugdhulpverlening of vanuit de onderwijsinstellingen gerekruteerd worden.
De uitvoering vanuit de LLTB gebeurt door Area Projecten. Area Projecten werft de agrarische bedrijven.

Hoe wordt gecommuniceerd

-

Wat levert het concreet op

Drie boerderijen die leer-werktrajecten aanbieden aan adolescenten. De adolescenten krijgen tevens een opleidingstraject aangeboden vanuit het AOC.

Behoefte aan ondersteuning/soort ondersteuning

-

Knelpunten

Het blijkt lastig te zijn om voldoende agrarische bedrijven te vinden die bereid zijn om de adolescenten op te vangen. Belangrijk is om eerst een aantal goede voorbeeldbedrijven te realiseren.

Continuïteit

-

Draagvlak

Er bestaat veel draagvlak voor het project bij onder andere betreffende zorginstellingen.

Overdraagbaarheid en uitwisseling van ervaringen

Het project wordt via een onderzoek gemonitord.

Behoefte aan databank

Nog niet.

Toekomst van het initiatief

-

Wie kan benaderd worden voor aanvullende informatie

Carla van Herten, Postbus 1257, 6040 KG Roermond, tel.nr. 0475 355719,
e-mail cvherten@area-advies.nl

Bron:
www.agriholland.nl, nieuwsartikel d.d. 05-02-'03
De Limburger, nieuwsartikel d.d. 27-09-'02
reactie van Carla van Herten op concept-beschrijving

LIMBURG; taken van provinciale en regionale initiatieven

		Prov. ondersteu-ningsstructuur L&Z Limburg Uitvoering door LLTB en Area Advies	Adolescenten op de boerderij
	Werkgebied:	Provincie Limburg	Provincie Limburg
1	Overzicht bewaren van relevante partijen en ontwikkelingen	X	
2	Functioneren als aanspreekpunt; loketfunctie	X	
3	verbeteren van samenwerking tussen partijen op regionaal niveau	X	
4	Afstemmen van praktijk en provinciaal beleid	X	
5	Verbeteren afstemming vraag en aanbod (op cliëntniveau)	X	X
6	Verbeteren van samenwerking tussen zorgboeren	X	
7	Deskundigheidsbevordering van zorgboeren	X	X
8	Ontwikkelen van de zorgvraag/deskundigheidsbevordering andere partijen	X	
9	Belangenbehartiging voor zorgboeren		

Zeeland

Stuurgroep Landbouw & zorg Zeeland

In december 1999 hebben de Provinciale Staten van Zeeland ingestemd met het voorstel een tijdelijke stimuleringsregeling in te stellen ten behoeve van de ontwikkeling van zorgboerderijen in Zeeland. SBI-Centrum Platteland Zeeland (SBI staat voor Slotemaker de Bruine Instituut, een landelijke trainingsgroep) is de uiteindelijke initiatiefnemer geweest voor dit beleid. SBI Centrum Platteland Zeeland is tegenwoordig Buitenkans VOF.
De stimuleringsregeling bestaat uit het verstrekken van subsidies aan startende zorgboeren, procesbegeleiding door Buitenkans VOF, en een stuurgroep, medio 1999 ingesteld en bestaande uit vertegenwoordigers vanuit zorginstellingen, cliënten- en boerenorganisaties.

Doel

Het ondersteunen van de ontwikkeling van zorgboerderijen in de provincie Zeeland en te komen tot een groter aantal landbouw-zorg combinaties.

Specifieke achtergronden

Het provinciale beleid met betrekking tot zorgvernieuwing (en de regiovisies zorg) en het provinciale beleid met betrekking tot Plattelandsontwikkeling.

Betrokken partijen

Initiatiefnemer voor het beleid is Buitenkans. Bij de oprichting van de stuurgroep zijn betrokken de gedeputeerde Zorg van de provincie Zeeland (voorzitter stuurgroep), cliëntenorganisaties, zorginstellingen, zorgverzekeraar en landbouw. Dit zijn ook de huidig betrokken partijen, met daarbij een vertegenwoordiging van de studiegroep zorgboeren in Zeeland.

Taken/producten/activiteiten

- Stimuleren van agrariërs om, als dat bij hun past, met zorg te beginnen door het verstrekken van een eenmalige subsidie aan startende agrariërs en het financieren van de procesbegeleiding, door de provincie.
- Bieden van hulp bij de ontwikkeling van zorgboerderijen middels procesbegeleiding, uitgevoerd door Buitenkans VOF.
- Creëren van draagvlak (o.m. door het organiseren van excursies voor verschillende partijen).
- Coördineren van het algemeen beleid en adviseren bij beleid.

Werkwijze

Buitenkans ondersteunt initiatieven van cliënten, instellingen en boeren tot een maximum van 16 uur per initiatief.

Financiering

Voor de stimuleringsregeling was € 11.300 beschikbaar. Daarnaast wordt de procesbegeleiding van Buitenkans gefinancierd door de provincie.

Hoe wordt gecommuniceerd

Communicatie vindt plaats via de stuurgroep, via concrete initiatieven, excursies en nieuws in media.

Wat levert het concreet op

Het provinciale beleid is in april 2002 geëvalueerd door SCOOP (Zeeuws instituut voor zorg, welzijn en cultuur). Uit de evaluatie komt naar voren dat de ontwikkeling van zorgboerderijen minder snel verloopt dan verwacht. Er komen twee redenen naar voren: de ontwikkelingstijd van een zorgboerderij duurt langer dan verwacht en de markt voor zorgboerderijen in Zeeland is niet heel groot.
Concreet waren er eind 2001 8 zorgboerderijen actief.
De waarneming van Buitenkans (2003) is dat er zeker ruimte is voor 15 zorgboerderijen in Zeeland.

Behoefte aan ondersteuning/welke soort ondersteuning

Ondersteuning vanuit eerder gestarte initiatieven, expertise Buitenkans en ondersteunend beleid vanuit instellingen, zorgkantoor en provincie.

Knelpunten

Het driejarig stimuleringsbeleid van de provincie stopt te vroeg.
Kleinschalige start op de boerderij vraagt grote startinvestering (in tijd) van boeren.

Continuïteit

Bij de start van de Platform was het uitgangspunt dat het na 3 jaar overgedragen zou worden aan een autonome bedrijfstak Landbouw & zorg. Naar aanleiding van bovengenoemd evaluatierapport heeft G.S. een besluit in voorbereiding (najaar 2002) om het Platform nog 3 jaar te laten voortbestaan. Vooralsnog is er een toezegging voor het voortbestaan tot medio 2003.

Draagvlak

In het evaluatierapport wordt vermeld dat gedurende de projectperiode het draagvlak sterk is toegenomen bij alle belanghebbenden.

Overdraagbaarheid

-

Behoefte aan databank

Er is een driemaandelijks rapport STAND van ZAKEN Landbouw & Zorg.

Toekomst van het initiatief

-

Wie kan benaderd worden voor aanvullende informatie

Buitenkans VOF, Jacques Roumen, Maaike Mostert, tel.nr. 0113 250312

Bron:
beschrijving door Gert Penninx
concept-rapport inventarisatie provinciaal beleid 12 Provincies door Wageningen UR
reactie van Jacques Roumen op concept-beschrijving Stuurgroep Landbouw & Zorg Zeeland

ZEELAND; taken van provinciale en regionale initiatieven

	Provincie Zeeland Uitvoering van beleid door Buitenkans VOF Daarnaast is stuurgroep L&Z opgericht

	Werkgebied:	Provincie Zeeland
1	Overzicht bewaren van relevante partijen en ontwikkelingen	X
2	Functioneren als aanspreekpunt; loketfunctie	X
3	Verbeteren van samenwerking tussen partijen op regionaal niveau	X
4	Afstemmen van praktijk en provinciaal beleid	X
5	Verbeteren afstemming vraag en aanbod (op cliëntniveau)	X
6	Verbeteren van samenwerking tussen zorgboeren	X
7	Deskundigheidsbevordering van zorgboeren	X
8	Ontwikkelen van de zorgvraag/deskundigheidsbevordering andere partijen	X
9	Belangenbehartiging voor zorgboeren	